

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту

Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:
УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
(на прикладі приватного акціонерного товариства
«Вінницький олійножировий комбінат»)

08-43.БКР.006.00.071 ТЧ

Виконала: студентка 4 курсу, групи

МФКД-21Б6

спеціальності 073 – Менеджмент

О. Мухоморова Остапчук М.В.

Керівник: к.е.н., доцент кафедри ФІМ

Руда Л. П.

« 03 » 06 2025 р.

Рецензент: к.е.н., доц. кафедри

ММЕ Благодир Л.М.

« 05 » 06 2025 р.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. Зянько В. В.

« 10 » 06 2025 р.

Вінниця ВНТУ – 2025 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної
діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«25» березня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА БАКАЛАВРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Остапчук Маргариті Володимирівні

1. Тема роботи: «Управління діловою активністю суб'єктів господарювання (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійножировий комбінат»)»

Керівник роботи: Руда Лілія Петрівна к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, затверджено наказом ВНТУ від «20» березня 2025 року № 97.

2. Термін подання студентом роботи: 02 червня 2025 року.

3. Вхідні дані до роботи: фінансова звітність (Форми №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати») ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 20123- 2024 рр. (додаток Б); статут ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Офіційний сайт ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Кашена Н.Б., Горошанська Т.В., Польова Т.В. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія. Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. 196 с. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.;

4. Зміст текстової частини:

У розділі 1 дослідити сутність та особливості управління діловою активністю підприємства та розглянути методики оцінювання.

У розділі 2 проаналізувати основні показники фінансової діяльності та ділової активності у ПрАТ «Вінницький ОЖК»;

У розділі 3 запропонувати заходи з підвищення ефективності управління діловою активністю у ПрАТ «Вінницький ОЖК»;

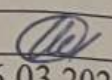
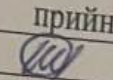
5. Перелік ілюстративного матеріалу:

Таблиці: Таблиця 1.1 – Систематизація підходів до визначення поняття «ділова активність»; Таблиця 1.2 – Класифікація ділової активності; Таблиця 1.3. Система показників для оцінки ділової активності підприємства; Таблиця 2.1 Характеристика підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Таблиця 2.2. – Аналіз фінансових результатів підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Таблиця 2.3 –

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Таблиця 2.5 – Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Таблиця 3.1 – Чинник підвищення рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»; Таблиця 3.2 – Матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК».

Рисунки: Рисунок 1.1 – Фактори впливу ділової активності підприємства; Рисунок 1.2 – Характерні ознаки ділової активності підприємства; Рис. 2.1 Загальна структура виробництва основних видів продукції і послуг ПрАТ «Вінницький ОЖК» у 2023 році, %; Рис. 2.2. Динаміка показників валового прибутку та виручки від реалізації продукції ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.; Рис. 2.4. Динаміка показників витрат на утримання персоналу ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

6. Консультанти розділів роботи

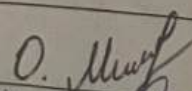
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	доцент кафедри ФІМ Ткачук Л.М.	 26.03.2025 р.	 29.05.2025 р.

7. Дата видачі завдання «26» березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

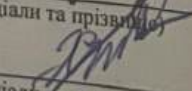
№ з/п	Назва та зміст етапу	Термін виконання		Примітка
		початок	завершення	
1	Формування та затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи	15.01.2025	15.02.2025	Вак
2	Виконання теоретичної частини БКР. Перший рубіжний контроль виконання БКР	24.04.2025	13.05.2025	Вак
3	Виконання аналітичної частини БКР та розробка рекомендацій та пропозицій. Другий рубіжний контроль виконання БКР	14.05.2025	01.06.2025	Вак
4	Нормоконтроль БКР			
5	Рецензування БКР	02.06.2025	03.06.2025	Вак
6	Попередній захист БКР	04.06.2025	06.06.2025	Вак
7	Захист БКР	07.06.2025	09.06.2025	Вак
		10.06.2025	26.06.2025	Вак

Студент
(підпис)

(ініціали та прізвище)

Остапчук М.В.

Керівник роботи
(підпис)

(ініціали та прізвище)

Руда Л. П.

АНОТАЦІЯ

УДК 358.45

Остапчук М.В. Управління діловою активністю підприємства. (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійножировий комбінат»). Бакалаврська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма - Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2024, 60 ст. На укр. мові. Бібліогр.: 28 назв; рис.: 7; табл. 13.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі систематизовано теоретичні знання та практичні навички з аналізу ділової активності підприємства. Наукові і практичні положення щодо напрямів підвищення ефективності управління діловою активністю підприємства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ПрАТ «Вінницький ОЖК» для підвищення ефективності управління його активами. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається із трьох розділів. В першому розділі досліджено сутність ділової активності підприємства, її властивості та напрями зростання; розкрито особливості управління діловою активністю підприємств та його завдання; визначено методи аналізу ділової активності підприємства. В другому розділі здійснено аналіз показників фінансового стану та рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК». В третьому розділі обґрунтовано напрями підвищення ефективності управління діловою активністю ПрАТ «Вінницький ОЖК».

Ключові слова: ділова активність, підприємство, активи, оборотність активів, ефективність, фінансовий стан.

ABSTRACT

Ostapchuk M.V. Management of business activity of the enterprise (on the example of the private joint-stock company “Vinnytsia oil and fat factory”). Bachelor's qualification work in the specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2024 60 pp. In Ukrainian. Bibliography: 28 titles; Figures: 7; Table 13.

The bachelor's qualification work systematizes theoretical knowledge and practical skills in analyzing the business activity of an enterprise. The scientific and practical provisions on the directions of improving the efficiency of managing the business activity of the enterprise are brought to the level of specific proposals, which will allow them to be used at PJSC “Vinnytsia OZhK” to improve the efficiency of its asset management. The bachelor's thesis consists of three chapters. The first chapter investigates the essence of the enterprise's business activity, its properties and growth directions; reveals the peculiarities of managing the business activity of enterprises and its tasks; defines the methods of analyzing the enterprise's business activity. The second section analyzes the indicators of the financial condition and the level of business activity of PJSC “Vinnytsia OZhK”. The third section substantiates the directions for improving the efficiency of management of business activity of PJSC “Vinnytsia OZhK”.

Keywords: business activity, enterprise, assets, asset turnover, efficiency, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність ділової активності, її складові.....	6
1.2 Фактори, що визначають ділову активність підприємств.....	14
1.3 Методичні підходи до оцінки ділової активності підприємства.....	18
Висновок до розділу 1.....	24
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ОЛІЙНОЖИРОВИЙ КОМБІНАТ».....	26
2.1 Економіко-організаційна характеристика ПрАТ «Вінницький ОЖК»	26
2.2 Аналіз фінансового стану акціонерного товариства.....	29
2.3 Аналіз рівня ділової активності акціонерного товариства.....	35
Висновок до розділу 2.....	39
3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	41
Висновок до розділу 3.....	49
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
Додаток А Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи.....	57
Додаток Б Баланс (Звіт про фінансовий стан).....	58
Додаток В Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).....	60
Додаток Г Ілюстративний матеріал.....	62

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки важливу роль відіграє оперативна та максимально об'єктивна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємств. У зв'язку з цим зростає потреба у вивченні ділової активності як одного з ключових чинників підвищення ефективності господарської діяльності. Ділова активність є багатогранним та динамічним індикатором підприємницької діяльності, що характеризує ефективність використання усіх наявних ресурсів. Рівень цієї активності визначає стадію розвитку компанії (від зародження до спаду чи кризи) та відображає її здатність адаптуватися до змін ринкового середовища, а також відображає якість управлінських процесів. Вона являє собою цілеспрямовану та стійку господарську діяльність, що сприяє позитивному розвитку, розширенню зайнятості та оптимальному використанню ресурсів для підвищення конкурентних переваг.

Вивченню ділової активності підприємств присвятили значну увагу багато економістів, серед яких варто відзначити наукові роботи таких дослідників, як: Ткачук Г.Ю., Куриленко Т.П., Василенко В.О., Мец В.О., Томчук О. Ф., Савицька Г.В., Тарасенко Н.В., Шеремет А.В., Польова Т.В., Руденко Є.М.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є розробка та обґрунтування напрямів підвищення ефективності управління діловою активністю промислового підприємства.

Для досягнення мети були визначені та послідовно розв'язувалися такі завдання:

Завдання бакалаврської кваліфікаційної роботи є:

- дослідити економічну сутність ділової активності підприємства;
- обґрунтувати класифікацію ділової активності підприємства та узагальнити особливості управління діловою активністю на підприємстві;
- визначення основних факторів, які впливають на ділову активність підприємства;
- розгляд методичних підходів аналізу ділової активності підприємства;

- навести загальну характеристику діяльності ПрАТ «Вінницький ОЖК»
- здійснити аналіз основних показників фінансової діяльності ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.;
- здійснити аналіз показників ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»
- розкрити особливості управління діловою активністю промислових підприємств та його завдання;
- визначити методи аналізу ділової активності підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан та рівень ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»;
- обґрунтувати основні напрями підвищення ефективності управління діловою активністю промислового підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління діловою активністю підприємства.

Предметом дослідження є сукупність методів та інструментів аналізу ділової активності суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи, як спостереження, порівняння, узагальнення, абстрагування, формалізація, аналіз і синтез ранжирування, а також аксіоматичний, гіпотетичний, історичний і системні методи;

- статистичного дослідження, формалізації, фінансово-економічного, системного та порівняльного аналізу – для дослідження особливостей і тенденцій аналізу оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування;
- графічний – для наочного відображення динаміки змін досліджуваних показників;
- системного підходу – для систематизації проведених розрахунків і обґрунтування пропонованих заходів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні положення та висновки щодо удосконалення управління діловою активністю на ПрАТ «Вінницький ОЖК» доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ПрАТ «Вінницький ОЖК» для

підвищення ефективності управління його діловою активністю.

Особистий внесок здобувача.

Бакалаврська кваліфікаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій автором обґрунтовані пропозиції з підвищення ефективності управління діловою активністю промислового підприємства.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів бакалаврської роботи. Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи апробована на LIV Всеукраїнській науково-технічній конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету НТКП ВНТУ (м. Вінниця, 2025 р.). За темою дипломної роботи опубліковано 1 тези доповідей [1].

Обсяг та структура роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку. Основна частина займає 63 сторінки, містить 7 рисунків та 13 таблиць. В роботі було використано 28 джерел літератури.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2. Економічна сутність ділової активності, її складові

Сучасні умови функціонування підприємства представлені високою динамікою як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що зумовлює необхідність постійного пошуку та впровадження новітніх управлінських підходів. У зв'язку з цим особливої важливості набуває своєчасний і детальний аналіз та оцінка рівня його ділової активності та ефективність її регулювання.

Управління діловою активністю спрямоване на розробку заходів, що сприятимуть підвищенню рівня виробництва, оптимізації витрат та ефективному використанню ресурсів у процесі виготовлення продукції чи надання послуг. Варто зауважити, що зменшення витрат не повинно негативно позначатися на якості продукції, оскільки це може призвести до її погіршення, зниження споживчого попиту та, відповідно, скорочення обсягів продажів.

Погоджуємось з авторами [2], управління діловою активністю повинно бути системним і включати всі аспекти роботи підприємства, включаючи виробництво, фінанси, комерцію, інвестиції, логістику та інші. Результативність та ефективність кожної з цих сфер безпосередньо визначають загальний підсумок діяльності підприємства.

Необхідно зазначити, що ділова активність є складною характеристикою бізнес-середовища підприємства, яка визначає його здатність до виконання фінансових зобов'язань, стабільність та стійкість, а також відображає його положення на ринку, рівень ресурсного забезпечення та ефективність використання всіх доступних ресурсів і результативність діяльності.

Слід зауважити, що ділова активність тісно пов'язана з іншими важливими характеристиками підприємства, такими як інвестиційна привабливість, фінансова стабільність і здатність отримувати кредит. Підвищений рівень ділової активності підприємства сприяє поліпшенню інвестиційної ситуації для цього

суб'єкта господарювання. Крім того, таким підприємствам набагато легше та ймовірніше отримати кредити в банках, оскільки вони здатні більш ефективно використовувати позичені кошти та виконувати свої зобов'язання. Отже, ділова активність є важливим чинником для забезпечення кредитоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Термін «ділова активність» увійшов у вітчизняну наукову сферу в 90-х роках ХХ століття разом із набуттям Україною незалежності, формуванням ринкових відносин, розвитком підприємницької діяльності та появою таких понять, як діловий ризик і фінансовий крах, уникнення якого вимагало активних управлінських рішень від підприємців.

Оскільки ділова активність підприємства безпосередньо пов'язана з поняттям «економічна динаміка», періодичні коливання економічного циклу впливають як на внутрішні процеси підприємства (стратегію, організаційну структуру, технологічні аспекти, завдання, кадровий склад), так і на його взаємодію із зовнішнім середовищем. Це включає як мікросередовище (постачальники, споживачі, посередники, конкуренти, зацікавлені групи), так і макросередовище (економічні, політичні, соціокультурні, науково-технологічні, екологічні та демографічні чинники).

Поняття «ділова активність» почало широко використовуватися в літературі відносно нещодавно й пов'язане з упровадженням сучасних методів аналізу фінансової звітності на основі розрахунку аналітичних коефіцієнтів.

У широкому розумінні ділова активність охоплює всі заходи, спрямовані на розширення позицій підприємства на ринках товарів, послуг і капіталу. З погляду фінансово-господарської діяльності цей термін у вузькому сенсі означає поточну виробничу та комерційну діяльність компанії. Водночас поняття «ділова активність» не є абсолютно точним перекладом англійського «business activity» і здебільшого використовується для позначення групи коефіцієнтів у системі економічних показників.

Ділова активність являє собою комплексний показник діяльності підприємства. Її внутрішній рівень демонструє ефективність використання

фінансово-господарських ресурсів та швидкість їх змін у часі, тоді як зовнішній аспект відображає зусилля компанії щодо підтримки стабільного економічного розвитку та досягнення конкурентних переваг на ринку.

У сучасному економічному словнику поняття «ділова активність» трактується як здатність особи проявляти ініціативність, мобільність та підприємливість на практиці. Такі риси є особливо важливими для підприємців і людей, зайнятих у бізнесі.

Ділова активність означає конкретні, результативні та ініціативні дії підприємців, бізнес-структур і комерційних організацій, спрямовані на досягнення поставлених цілей і реалізацію запланованих заходів у сфері підприємництва.

Термін «ділова активність» широко застосовується для опису циклічних змін в економіці. Хоча його зміст у цьому контексті не завжди деталізується, він використовується як загальновідоме поняття для характеристики стану економіки на різних етапах її циклічного розвитку. Дуже часто, вираз «цикл ділової активності» позначає періоди зростання та спаду економічної активності, а кон'юнктура ринку, яка слугує індикатором економічного стану, визначається розширенням або скороченням масштабів ділової діяльності.

У деяких джерелах можна знайти спроби пояснити ділову активність через економічну циклічність. Зокрема, зростання цього показника стартує з укладання нових договорів і збільшення споживчого попиту, що веде до зростання обсягів виробництва товарів і послуг. На певному етапі розвитку економіки масштаби ділової активності починають скорочуватися: кількість комерційних угод зменшується, а обсяг фінансових операцій – як кредитних, так і готівкових – знижується.

Існує ще одна група застосувань терміна «ділова активність», що стосується діяльності підприємства. Зокрема, у сучасному економічному словнику [5] це поняття використовується для пояснення точки беззбитковості, де дається визначення рівня активності, при якому валовий дохід не покриває змінні витрати на виробництво.

Є ще одна категорія використання терміна «ділова активність», що стосується функціонування підприємства. Зокрема, в сучасному економічному словнику [5] цей термін застосовується для роз'яснення точки беззбитковості, де визначається такий рівень активності, при якому валовий дохід не покриває змінні витрати виробництва.

В. С. Васильченко розглядає ділову активність підприємства як економічну категорію, що відображає його господарську діяльність з огляду на внутрішні зміни, які проявляються через коливання інтенсивності цієї діяльності у часі.

Оцінка ділової активності передбачає визначення результативності роботи підприємства через комплексну оцінку ефективності використання його виробничих та фінансових ресурсів, що формує оптимальні темпи зростання основних показників і визначає проміжні та кінцеві результати діяльності. В. О. Подольська та О. В. Яріш зазначають, що на рівні конкретного підприємства рівень його ділової активності вимірюється за допомогою системи економічних показників ефективності господарювання і може оцінюватися одним із двох способів, що відображають результативність роботи підприємства відносно або розміру витрачених ресурсів, або обсягу їх використання в процесі виробництва [3]. Ключовим у цьому визначенні є поняття «ефективність», дослідження якого дозволяє розкрити багатогранний характер ділової активності підприємства, визначити критерії її оцінки та з'ясувати фактори, що впливають на її рівень.

Поняття «ділова активність » є загальновідомою та загальновживаною економічною категорією, але не має єдиного визначення даного поняття, що спричинено великою кількістю підходів до визначення поняття ділова активність.

Огляд систематизації підходів до визначення ділової активності представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Систематизація підходів до визначення поняття «ділова активність»

Автор	Визначення поняття
В.В Ковальов [5]	Поняття «ділова активність» фокусується на значенні двох окремих термінів — «діло» та «активність». У економічному контексті «діло» розглядається як діяльність, а для промислового підприємства під «ділом» часто розуміють процес, що стосується виробництва і продажу продукції.
В. О. Мец [6]	Ділова активність вказує на зусилля, які підприємство робить для виходу на ринки товарів, праці та капіталу. В аналізі фінансової та господарської діяльності цей термін застосовується для оцінки поточної виробничої та торговельної діяльності підприємства.
Ю.С.Цал-Цалко [7]	Ділова активність підприємства визначається через внутрішню та зовнішню ефективність. Внутрішня ефективність досягається шляхом ефективної організації господарських процесів, а зовнішня – через оптимальне представлення асортименту товарів, продукції, робіт і послуг. Що стосується напрямків діяльності підприємства, то виділяють дві концепції: маркетингову, що орієнтована на потреби ринку, і технологічну, яка ґрунтується на інноваційних можливостях.
О. А. Гарасюк [8]	Ділова активність підприємства визначається за допомогою комплексу кількісних і якісних характеристик, серед яких є збільшення економічного потенціалу компанії, обсяги експортних поставок, репутація підприємства, а також його внесок у соціальні та екологічні ініціативи.
Е. И. Шохина [9]	Ділова активність означає, як результативно управлінці застосовують ресурси, надані їм власниками підприємства.
А. Г. Загородній [10]	«Ділова активність» – це реальні, ініціативні та результативні кроки підприємств, бізнесових організацій і ділових осіб, які спрямовані на досягнення позитивних результатів у сфері підприємництва, в результаті чого виконуються визначені завдання та заплановані дії.
О. В. Мясникова [11]	Ділову активність можна описати як набір зусиль працівників підприємства, які під впливом визначеного рівня мотивації спрямовані на збільшення оборотності поточних активів, що формуються під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів виробничого процесу, а також розвитку соціально-економічної інфраструктури в регіоні.

Оцінка різних наукових підходів до визначення «ділової активності підприємства» дозволяє зробити висновок, що це складне явище, яке складається з кількох взаємозв'язаних елементів для оцінки позиції виробників на ринку та їхніх можливостей на майбутнє. Ми пропонуємо власну концепцію ділової активності підприємства, яка враховує особливості галузі, зовнішньоекономічні умови та принципи менеджменту. Тому ділову активність підприємства потрібно розглядати комплексно за усіма основними аспектами: як оцінку конкурентних переваг, як індикатор здатності до розвитку, як мотивування до прибутковості, а

також як показник поліпшення економічних зв'язків.

Як зазначається авторами [3-4] дослідження сутності поняття ділової активності підприємства допускає можливість дослідження напрямів, що впливають на зростання рівня ділової активності. Згідно з висновками проведеного дослідження, у цьому контексті доцільно для забезпечення ефективної управлінської діяльності доцільно забезпечувати певні напрямки в досягненні покращення рівня ділової активності підприємства:

1. здійснювати оцінку діяльності підприємства як активної або пасивної протягом певного часового проміжку;
2. визначати рівень активності підприємства на конкретному ринку (глобальному, національному, локальному тощо);
3. аналізувати активність підприємства за різними сферами його роботи (фінансовою, маркетинговою, матеріальною тощо), що, в свою чергу, визначає конкретні види активності, такі як страхова, фінансова і т.д.;
4. оцінювати активність підприємства за окремими напрямками діяльності – основною, операційною, фінансовою;
5. визначати активність підприємства через окремі процеси, такі як надання кредитів або реалізація продукції;
6. аналізувати активність виконання управлінських функцій (фінансовий облік, бізнес планування, моніторинг діяльності) тощо.[12]

Ділова активність, як економічне явище, є складною та багатогранною категорією. Її варто вивчати з погляду ефективності реалізації господарських процесів. Ділова активність демонструє рівень його здатності функціонувати в умовах економічної нестабільності, що значною мірою залежить від стратегій управління, що їх застосовує керівництво. Ділова активність підприємства реагує на зміни ринкового середовища, що вимагає дослідження в процесі господарської діяльності. Саме тому, запропоновано класифікацію видів ділової активності (табл. 1.1), базуючись на існуючих точках зору та класифікаційних ознаках, за якими було визначено її види.

Таблиця 1.2 – Класифікація ділової активності [5]

Класифікаційна ознака	Види ділової активності
Рівень охоплення	Національний Регіональний Галузевий Господарський
Рівень оцінки об'єкту	Організаційний Фінансово-кредитний Обліковий Матеріальний Інвестиційний Маркетинговий Логістичний
Етап життєвого циклу	Створення Зростання Зрілість Спад
Сфера діяльності	Внутрішня Зовнішня
Часова характеристика	Поточна Прогнозна
Спрямованість	Місцева Інтегральна
Горизонт планування	Тактична Стратегічна

Далі доцільним буде розгляд особливостей кожної класифікаційної ознаки.

1. За рівнем охоплення розрізняють: національний рівень ділової активності, він включає аналіз положення підприємства в межах усієї країни. Оцінюється його роль у національній економіці, вплив державної політики, загальні тенденції ринку, підтримка з боку держави; регіональний рівень охоплює вивчення конкурентної позиції підприємства в межах окремого регіону (області чи міста). Враховуються регіональні особливості попиту, рівень розвитку інфраструктури, доступ до ресурсів і робочої сили; галузевий рівень дає змогу визначити місце підприємства серед інших суб'єктів однієї галузі; за галузевим рівнем оцінюється галузеве середовище, стандарти, ринкові лідери, технологічний рівень; господарський рівень зосереджений на самому підприємстві аналізується ефективність виробничих, фінансових, управлінських процесів, а також внутрішня здатність до адаптації та розвитку.[13-15]

2. За рівнем оцінки об'єкта визначають ділову активність на таких рівнях: організаційний рівень організаційної структури підприємства, управлінської гнучкості, ефективності комунікацій між підрозділами; фінансово-кредитний, здійснюється оцінка фінансової стабільності, рівня ліквідності, платоспроможності, доступу до кредитних ресурсів, заборгованості; обліковий охоплює стан ведення бухгалтерського обліку, правильність фінансової звітності, прозорість інформації; матеріальний оцінюється матеріально-технічна база, наявність обладнання, інфраструктура, основні засоби, забезпеченість ресурсами; інвестиційний визначається рівень інвестиційної привабливості, обсяг капіталовкладень, дохідність інвестицій, перспективи зростання; маркетинговий аналізуються маркетингові стратегії, ефективність просування товарів, реклама, цінова і збутова політика; логістичний досліджується ефективність логістичних ланцюгів: постачання, транспортування, складування, розподіл продукції.

3. За етапом життєвого циклу розрізняють: створення, зростання, зрілість, спад.

4. За сферою діяльності. Внутрішні фактори, які залежать від самої компанії виробничі процеси, внутрішня організація, персонал, корпоративна культура. Зовнішні, зокрема, економічне середовище, конкуренція, політична ситуація, законодавство, постачальники, споживачі.

5. За часовою характеристикою ділова активність може бути: поточна, оцінка на момент аналізу — поточний стан діяльності, ситуація на ринку, прибутки, витрати. Прогнозна. Орієнтація на майбутнє — перспективи розвитку, оцінка ризиків, планування стратегій, моделювання сценаріїв.

6. За спрямованістю розрізняють ділову активність: місцева, тобто аналіз зосереджений на окремому ринку, регіоні або локальній цільовій аудиторії; інтегральна, це коли комплексна оцінка з урахуванням усіх можливих аспектів — об'єднання внутрішніх та зовнішніх характеристик підприємства.

7. За горизонтом планування варто виокремити: тактична ділова активність, тобто, короткострокове або середньострокове планування (до 1-5 років), визначає поточні цілі, тактики досягнення результатів та стратегічна передбачає

довгострокове бачення (5 і більше років) — визначається місія підприємства, розвиток конкурентних переваг, формується інвестиційна та інноваційна політика.

1.2. Фактори, що визначають ділову активність підприємств

В той же час, аналіз ділової активності підприємства передбачає можливість аналізу факторів, які впливають на обсяг грошового потоку підприємства. Всі фактори, що формують ділову активність, можна класифікувати за різними критеріями (рис. 1.1.), однак основною є диференціація їх на внутрішні (що залежать від діяльності самого підприємства) та зовнішні (які обумовлені впливом зовнішнього середовища).[5].

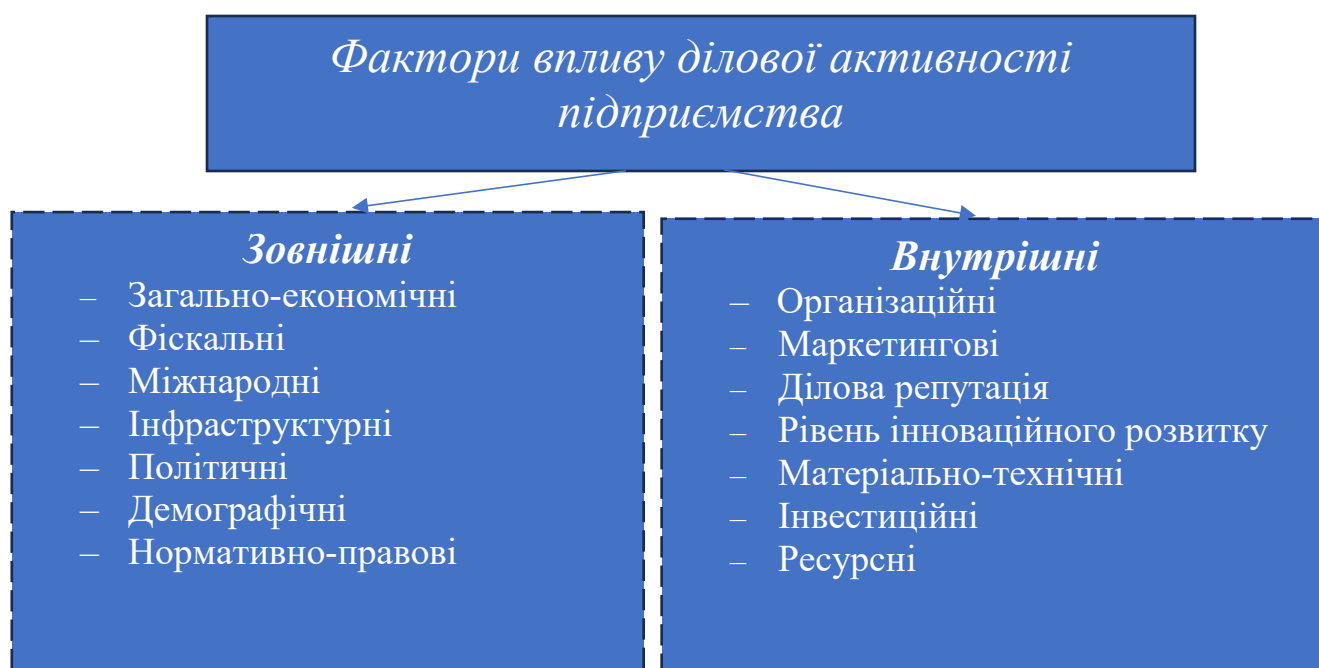

Рисунок 1.1 – Фактори впливу ділової активності підприємства

До зовнішніх зокрема належать макроекономічні умови в країні, фіскальна система, рівень доступності фінансових ресурсів для бізнесу, правове регулювання фінансової діяльності підприємств, інфраструктурні умови, стан міжнародного ринку та особливості ділового середовища в певному регіоні. [6].

Водночас внутрішні фактори — це економічні, організаційні та управлінські

елементи, які формуються в межах самої компанії та можуть бути змінені шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень.[17-21]

До внутрішніх детермінант впливу на ділову активність можливо окреслити такі керовані підприємством фактори, зокрема:

- Організаційні фактори. Включають структуру управління, рівень централізації/децентралізації, чіткість розподілу функціональних обов'язків, ефективність взаємодії між підрозділами. Добре організована система управління сприяє зниженню витрат, прискоренню прийняття рішень та покращенню координації, що позитивно впливає на фінансові результати.

- Маркетингові фактори стосуються стратегії просування товарів та послуг, формування ціни, системи дистрибуції, дослідження ринку та поведінки споживачів. Ефективний маркетинг сприяє збільшенню обсягів продажу, залученню нових клієнтів і розширенню ринків збуту, що, в свою чергу, позитивно впливає на грошові надходження.

- Ділова репутація охоплює рівень довіри до підприємства з боку споживачів, постачальників, партнерів, інвесторів та кредиторів. Гарна репутація дозволяє легше залучати фінансування, отримувати вигідні умови контрактів і знижки, а також підвищує лояльність клієнтів, що сприяє стабільному грошовому потоку.

- Рівень інноваційного розвитку відображає здатність підприємства впроваджувати нові технології, модернізувати продукцію та вдосконалювати процеси. Інновації дозволяють підвищити продуктивність, скоротити витрати, створити конкурентні переваги та задовольняти нові потреби ринку, що стимулює збільшення грошових надходжень.

- Матеріально-технічні пов'язані з наявністю, станом та рівнем використання основних засобів (обладнання, будівель) та інших матеріальних ресурсів. [21-24]

- Інвестиційні охоплюють політику щодо вкладення капіталу у розвиток підприємства – як у реальні активи, так і в фінансові інструменти. Доцільне

інвестування забезпечує зростання доходів у майбутньому, підвищення вартості бізнесу, а також стабілізує довгостроковий грошовий потік.

– Ресурсні забезпечення підприємства необхідними ресурсами – трудовими, фінансовими, інформаційними, енергетичними. Оптимальне використання ресурсів і забезпечення їх достатньої кількості та якості безпосередньо впливає на результативність діяльності і, як наслідок, на обсяг та структуру грошових потоків.

Доцільно зазначити, що як економічна категорія, ділова активність формується на основі її змістового наповнення, що базується на загальних, універсальних, логічних та концептуальних аспектах економічних процесів і явищ, закономірностях їхнього розвитку, що, у свою чергу, сприяє впорядкуванню знань та прийняттю ефективних управлінських рішень.

Рис. 1.2. Характерні ознаки ділової активності підприємства[19]

На основі проведеного дослідження можна виокремити такі характерні ознаки ділової активності підприємств (рис.1.2.): 1) за допомогою коефіцієнтного аналізу можна визначити фінансову стійкість підприємства; 2) рівень

використання потенціалу підприємства відображається через оцінку його фактичних можливостей у певній галузі, наявність виробничих ресурсів, продуктивність персоналу, ефективність управлінської структури тощо; 3) ділова активність суттєво впливає на ринкове становище підприємства і конкурентоздатність; 4) необхідність постійного моніторингу, що передбачає безперервне відстеження економічних процесів і прийняття відповідних управлінських рішень. За допомогою цієї ознаки ділової активності можна визначити як позитивні, так і негативні аспекти діяльності підприємства, тобто, сильні і слабкі сторони, а також потенційні можливості та загрози діяльності, що необхідно враховувати при створенні та реалізації різноманітних стратегічних планів розвитку.[25-23]

Щоб ефективно управляти промисловим підприємством, надзвичайно важливо визначити й дотримуватися чітких принципів ділової активності. Це дозволяє формувати необхідну стратегію розвитку, завдяки якій компанія впевнено рухається до своїх цілей, уникаючи хаотичних рішень та нерационального використання ресурсів. Принципи забезпечують узгодженість у діях різних підрозділів підприємства, що підвищує загальну ефективність роботи та мінімізує внутрішні конфлікти.

Основні принципи управління діловою активністю промислового підприємства включають:

1. Принцип системності— управління розглядається як єдина система, де всі елементи взаємопов'язані.
2. Принцип чіткого спрямування на результат — діяльність підприємства спрямована на досягнення конкретних стратегічних та тактичних цілей.
3. Принцип комплексності — охоплення усіх сфер діяльності підприємства: виробництво, фінанси, маркетинг, персонал тощо.
4. Принцип раціонального використання ресурсів — оптимальне використання ресурсів для досягнення максимального ефекту.
5. Принцип здатності до змін — здатність адаптуватися до змін ринкового середовища та впроваджувати інновації.

6. Принцип моніторингу — постійний контроль результатів діяльності з подальшим коригуванням стратегії.
7. Принцип науковості — застосування сучасних методів аналізу, прогнозування та моделювання.
8. Принцип участі персоналу — залучення співробітників до управлінського процесу для підвищення їхньої мотивації та ефективності.

У сучасному динамічному світі здатність швидко адаптуватися до змін є вирішальною. Правильно визначені принципи дозволяють компанії гнучко реагувати на виклики ринку, при цьому не втрачаючи системності та стабільності в управлінні. Водночас послідовне дотримання принципів допомагає формувати позитивний імідж на ринку, що є важливим фактором довіри з боку клієнтів, партнерів та інвесторів.

Також принципи виступають базою для розвитку інновацій: вони створюють умови, у яких підприємство не лише зберігає свою стійкість, а й активно шукає нові можливості для зростання та модернізації. Наявність чітких орієнтирів спрощує процес контролю та оцінки результатів діяльності, дозволяючи своєчасно виявляти слабкі місця і вживати необхідних заходів для їх усунення.

Отже, визначення та дотримання принципів ділової активності є основою успішного функціонування організації, забезпечення його сталого розвитку й підвищення конкурентоспроможності на ринку.

1.3. Методичні підходи до оцінки ділової активності підприємства

У практиці ведення господарської діяльності термін "ділова активність" нерідко ототожнюють з інвестиційною привабливістю компанії. Науковці підкреслюють, що показники ділової активності відображають рівень ефективного й доцільного використання фінансових ресурсів підприємства.

Деякі економісти вважають, що ділова активність характеризує прагнення

компанії зберігати конкурентні позиції на різних сегментах ринку. У вузькому розумінні це стосується її діяльності у виробничій та збутовій сферах. Цей показник часто демонструє ефективність використання матеріальних, трудових, економічних і фінансових ресурсів, а також свідчить про якість управлінських рішень та потенціал подальшого розвитку підприємства.

Схожа позиція висловлюється авторами [5,29], і зазначається, що ділова активність є інтегральною характеристикою підприємства, яка охоплює різні сторони його функціонування. Вона визначається комплексом показників, що відображають ринкову нішу підприємства у конкретних товарних сегментах, ділову репутацію, ступінь інноваційно-інвестиційної ініціативності, а також рівень його конкурентоспроможності.

У сучасній практиці застосовуються різноманітні методи оцінювання рівня ділової активності, зокрема: аналітичні матричні інструменти (такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SPACE-аналіз, GAP-аналіз), комплексні підходи, методики визначення активності з позицій стратегічного потенціалу компанії, підходи на основі зіставлення з найкращими зразками, а також графічні засоби аналізу.

Інтегральний метод є одним із найбільш вживаних способів оцінки ділової активності підприємства. Цей підхід забезпечує комплексне визначення рівня активності економічного суб'єкта. Його ключовою перевагою є здатність враховувати взаємозалежність між окремими показниками оцінювання.

Експертні методи застосовуються у випадках, коли виникає потреба в отриманні даних щодо кількісного впливу окремих чинників на рівень ділової активності. Характерними особливостями таких підходів є інтуїтивно-логічне осмислення проблемної ситуації фахівцями, надання чисельних оцінок їхнім судженням, а також подальша формалізація отриманих висновків.

Враховуючи велику кількість показників, а також, їх складність та багатогранність, оцінювати ділову активність підприємства потрібно шляхом аналізу змін у темпах зростання ключових абсолютних величин та оцінки рівня і динаміки відносних показників, які свідчать про ефективність використаних і залучених ресурсів.

У сучасних кризових умовах функціонування ділової активності промислового підприємства можна визначити як процес щодо забезпечення досягнення цілей розвитку підприємства у сфері виробництва і реалізації продукції, який включає такі основні етапи:

1. Аналіз змін у зовнішньому середовищі підприємства та швидке реагування на них через ефективні заходи:

Вивчення зовнішнього середовища є критичним для адаптації підприємства до змін у ринку, економіці, політиці та соціальних умовах. Це включає моніторинг змін у законодавстві, коливання попиту, розвиток технологій та тенденцій в індустрії. Підвищення ефективності основної діяльності через зниження операційних витрат і збільшення рентабельності виробництва:

Основна мета цього кроку — забезпечити стійкість і довготривалу прибутковість компанії. Це можна досягти через оптимізацію виробничих процесів, скорочення витрат на сировину, енергію, робочу силу, а також удосконалення технологій для зниження енергетичних або матеріальних витрат. Також важливо впроваджувати систему контролю якості, що дозволить мінімізувати витрати на виправлення дефектів або повернення неякісної продукції.

2. Формування конкурентних переваг підприємства на ринку товарів шляхом впровадження нових технологій та задоволення змінних потреб споживачів:

Для досягнення конкурентної переваги необхідно постійно інвестувати в інновації та технології, які можуть суттєво покращити продукт або процес. Наприклад, якщо підприємство, що виробляє електроніку, розробить новий тип батареї з довшим терміном служби, це надає йому перевагу над конкурентами. Крім того, важливим аспектом є гнучкість у задоволенні змінних потреб споживачів, що вимагає швидкої адаптації до нових тенденцій на ринку.

Таким чином, комплексний підхід до цих заходів дозволяє підприємству не лише зберігати свою конкурентоспроможність, але й активно розвиватися у швидко змінюваному ринковому середовищі.

Оцінювання рівня ділової активності підприємства проводиться як за

кількісними, так і за якісними критеріями. Кількісні показники визначаються змінами основних параметрів, що відображають фінансово-виробничу діяльність компанії. Під час аналітичної роботи важливо класифікувати ці показники за такими напрямками:

1. Абсолютні та відносні показники приросту — порівнюються з базовими або плановими значеннями, що дозволяє оцінити динаміку діяльності підприємства протягом певного періоду.

2. Ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів — аналізується, наскільки раціонально підприємство використовує матеріальні, фінансові та людські ресурси для досягнення своїх цілей.

Для оцінки ділової активності зазвичай застосовуються різноманітні показники, зокрема рівень рентабельності, оборотність капіталу, продуктивність праці, ефективність інвестицій тощо [29].

Таблиця 1.3 надає розширену систему показників для кількісної оцінки ділової активності підприємства, що дозволяє здійснити комплексний аналіз внутрішніх процесів.

Таблиця 1.3. Система показників для оцінки ділової активності підприємства

Показники динаміки кількісних змін	Показники використання активів та капіталу
1. Чистий дохід від реалізації продукції 2. Валовий прибуток 3. Чистий прибуток 4. Собівартість продукції 5. Число працівників 6. Приріст валюти балансу 7. Приріст власного капіталу 8. Обсяг фактичних інвестицій	1. Рентабельність капіталу 2. Рентабельність готової продукції 3. Продуктивність праці 4. Заробітна плата персоналу 5. Фондовіддача 6. Максимальний рівень витрат 7. Рентабельність фактичних інвестицій

Ефективність управління діловою активністю можна оцінити за допомогою комплексних показників, які визначають ступінь ефективності використання активів та капіталу. (табл.1.3)

Таблиця 1.4. Індикатори, які використовуються для оцінювання рівня ділової активності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Умовні позначення	Значення
1	2	3	4
1.Коефіцієнт оборотності активів	$K_{об.акт.} = \frac{ЧД}{ВСА}$	ЧД – розмір чистого доходу (виручки); ВСА – середньорічна вартість активів	Комплексний індикатор оборотності активів, що відображає ефективність використання всіх активів організації.
2.Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{об.акт.} = \frac{ЧД}{ВЗ}$	ЧД – обсяг чистого доходу; ВЗ – середньорічна величина запасів	Цей показник відображає, як часто запаси повністю оновлюються протягом визначеного періоду. Чим вища оборотність запасів, тим ефективніше підприємство управляє своїми ресурсами.
3.Оборотність запасів	$O_{з.} = \frac{CPT}{CPЗ}$	СРТ-собівартість реалізов.товарів, СРЗ-середній розмір запасів	Це співвідношення вартості проданих товарів до середнього залишку запасів за певний період
4.Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$O_{кз} = \frac{ЧВ}{КЗ}$	ЧВ – чиста виручка від реаліз.продукц; КЗ – середньорічна сума кредит.заборгован	Цей показник відображає, скільки разів протягом визначеного періоду підприємство погашає та відновлює свою кредиторську заборгованість
5.Тривалість обігу готової продукції	$TO_{гп.} = \frac{ГП * Д}{ЧД}$	ГП - середньорічна вартість готової продукції; Д — кількість днів; ЧД - чистий дохід від реалізації продукції	Цей показник вимірює, скільки часу в середньому підприємство витрачає на продаж своєї готової продукції.
6.Коефіцієнт періоду обороту активів	$K_{пер.об.акт.} = \frac{360}{K_{об. акт.}}$	Коб.акт – коефіцієнт оборотності активів	розраховується як співвідношення кількості днів у році до коефіцієнта оборотності активів
7.Коефіцієнт періоду обороту запасів	$K_{Коб.зап.} = \frac{360}{K_{об. зап.}}$	Коб.зап – коефіцієнт оборотності запасів	Фінансовий коефіцієнт, який вимірює, наскільки швидко компанія здатна продати та замінити свої запаси протягом року

8.Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{\text{об.дебіт.}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{СДЗ}}$	ЧД – обсяг чистого доходу від реал; СДЗ – середн. обсяг. дебіт.заборгов.	Цей показник відображає, як часто компанія стягує всю свою дебіторську заборгованість протягом визначеного періоду (зазвичай року).
9.Коефіцієнт періоду погашення дебіторської заборгованості	$K_{\text{пер.дебіт.}} = \frac{360}{\text{Коб. деб.іт.}}$	Коб.деб. - коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Цей показник відображає кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією.

Усі ці показники є необхідними для комплексної фінансової аналітики підприємства, адже вони дозволяють:

- Оцінити ефективність використання ресурсів;
- Зрозуміти рівень ліквідності та платоспроможності;
- Виявити слабкі місця в управлінні запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- Приймати обґрунтовані рішення щодо покращення фінансових потоків.

Актуальність їх використання зростає в умовах конкурентного ринку, де оперативність, фінансова стабільність та ефективність є критично важливими для виживання та розвитку компанії.

Загалом, у науковій літературі є багато способів оцінки ділової активності підприємства. Оцінку процесу управління діловою активністю досліджуваного підприємства, ПрАТ «Вінницький ОЖК», будемо здійснювати за допомогою таких показників: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності запасів; оборотність запасів; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт періоду обороту активів; коефіцієнт періоду обороту запасів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Висновок до розділу 1

Систематизація підходів до визначення сутності ділової активності окреслила, що це складне явище, яке складається з кількох взаємозв'язаних елементів для оцінки позиції виробників на ринку та їхніх можливостей на майбутнє. Ділову активність підприємства потрібно розглядати комплексно за усіма основними аспектами: оцінювання конкурентних переваг, здатності до розвитку, ефективності, поліпшення економічних зв'язків.

Ділову активність можна класифікувати за: рівнем охоплення, рівнем оцінки об'єкту; етапом життєвого циклу; за сферою діяльності; за часовими характеристиками; за спрямованістю; за горизонтами планування.

На ділову активність підприємства впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх належать макроекономічна ситуація, фіскальна система, доступність фінансових ресурсів, правове середовище, інфраструктура, стан міжнародного ринку. Водночас внутрішні фактори формуються всередині компанії й можуть бути змінені через ефективне управління.

Управління діловою активністю - це прояв управлінського впливу на процеси створення, розподілу та повторного розподілу різних видів ресурсів, спрямований на оптимізацію та підвищення результативності економічної діяльності підприємства в цілому.

Дотримання ключових принципів управління діловою активністю є важливою основою успішної роботи підприємства. Це дозволяє забезпечити узгодженість роботи всіх підрозділів, досягати поставлених цілей, ефективно використовувати ресурси, адаптуватися до змін і впроваджувати інновації.

В літературі є велика кількість методичних підходів до оцінки рівня ділової активності підприємства, в тому числі, аналітичні матричні інструменти (такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SPACE-аналіз, GAP-аналіз), комплексні підходи, методики визначення активності з позицій стратегічного потенціалу компанії, підходи на основі зіставлення з найкращими зразками, а також графічні засоби аналізу, експертні методи, математичні методи та ін.

Оцінку рівня ділової активності досліджуваного підприємства будемо

здійснювати за допомогою комплексних показників, які визначають ступінь ефективності використання активів та капіталу, а також за допомогою базових індикаторів, які використовуються для оцінювання рівня ділової активності підприємства.

Матеріали першого розділу опубліковано в праці [1], що зазначено в переліку використаної літератури.

2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ОЛІЙНОЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»

2.1. Економіко-організаційна характеристика ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Приватне акціонерне товариство ПрАТ «Вінницький ОЖК» знаходиться за адресою: м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 26. Універсальне багатoproфільне підприємство, що спеціалізується на переробці таких основних олійних культур — сої, ріпака, соняшнику — з подальшим виробництвом нерафінованої олії та шротів.

ПрАТ «Вінницький олійножировий комбінат» належить до ключових підприємств олійно-жирового сектора України, який з 18 травня 2018 року офіційно перейменований у приватне акціонерне товариство «Вінницький ОЖК». Основні дані підприємства представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Характеристика підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Повна та скорочена назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «Вінницький олійножировий комбінат» ПрАТ «Вінницький ОЖК»
Кількість підрозділів	На комбінаті діє 45 підрозділів, з яких 5 основні: олійно-екстракційний завод; олійно-екстракційний завод №2; гідрогенізаційний завод; цех фасування продукції; дільниця гранулювання лушпиння
Юридична адреси підприємства	21034, Україна, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 26
Код ЄДРПОУ	00373758
Вид діяльності	Основні види діяльності за КВЕД 10.41 – Виробництво олії та тваринних жирів 10.42 – Виробництво маргарину і подібних харчових жирів 36.00 – Збір, очищення та постачання води 46.11 – Діяльність посередників у торгівлі сільськогосп. сировиною, текстильною сировиною та напівфабрикатами 46.33 – Оптова торгівля молочними продуктами, харчовими оліями та жирами
Організаційна форма підприємства	Акціонерне товариство
Форма власності	Приватна власність
Керівник	Чаленко Дмитро Андрійович

Розвиток ПрАТ «Вінницький ОЖК» починається 1951 року, коли було розпочато будівництво потужностей. Саме в липні 1955 року підприємство

випустило початкові партії готової продукції – соняшникову олію. Виробництво маргарину стартувало у 1961 році. У 2017 році компанія була офіційно зареєстрована як приватне акціонерне товариство.

ПрАТ «Вінницький ОЖК» функціонує відповідно до положень Статуту та чинного законодавства України. Вищим органом управління підприємства є загальні збори акціонерів.

Управління і контроль за діяльністю товариства здійснюється такими основними органами управління: загальні збори акціонерів; наглядова рада; правління; голова правління Дмитро Чаленко.

Організаційна структура ПрАТ «Вінницький ОЖК» містить такі підрозділи (Додаток Г): олійноекстракційний завод 1; олійноекстракційний завод 2; відділ головного механіка; служба охорони праці та техніки безпеки; служба з ремонту обслуговування та контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; тепло-енергетичний цех; відділ капітальних інвестицій; служба пожежної безпеки та цивільного захисту; електровимірювальна лабораторія; відділ виробництва рафінованої дезодорованої олії; відділ стандартизації; відділ організації праці та зарплати; відділ економіки та виробництва; бухгалтерія; відділ управління якістю та інші допоміжні та обслуговуючі підрозділи підприємства.

Майно ПрАТ «Вінницький олійножировий комбінат» формується за рахунок: грошових і матеріальних вкладень акціонерів, прибутку від інвестицій, банківських позик і фінансування від інших кредиторів, благодійної допомоги та пожертв від українських і іноземних юридичних та фізичних осіб.

ПрАТ «Вінницький ОЖК» складається з кількох виробничих одиниць: олійноекстракційного заводу; олійноекстракційного заводу; гідрогенізаційного заводу.

На заводі регулярно здійснюються заходи з розширення потужностей; проводяться роботи з модернізації та оновлення виробничих процесів. Діяльність компанії регулюється відповідно до принципів екологічної політики та норм безпеки. ПрАТ «Вінницький ОЖК» впровадило систему очищення стічних вод, а також реалізує безвідходну технологію виробництва.

ПрАТ «Вінницький олійножировий комбінат» спільно із Чернівецьким олійножировим заводом є складовою промислової групи ViOil, розташованої у місті Вінниця. Група ViOil є компанією, яка інтегрує процеси заготівлі сировини, виробництва та реалізації продукції. Підприємство займає провідні позиції серед українських підприємств олійножирової галузі.

ПрАТ «Вінницький олійножировий комбінат» виробляє різноманітну продукцію, зокрема: розфасовані та наливні рослинні олії; жири для кондитерської промисловості; рафіновані та нерафіновані саломаси; м'які маргарини; фасоване лушпиння в гранулах; шрот, а також спеціальний кисень для технічних потреб.

Окрім цього, підприємство пропонує широкий спектр робіт та послуг, зокрема: закупівлю та переробку насіння олійної сировини; реалізацію торговельних, комерційних, маркетингових, логістичних, міжнародних операцій.

На рисунку 2.1 представлено структуру випуску основних категорій продукції та наданих послуг у 2023 році.

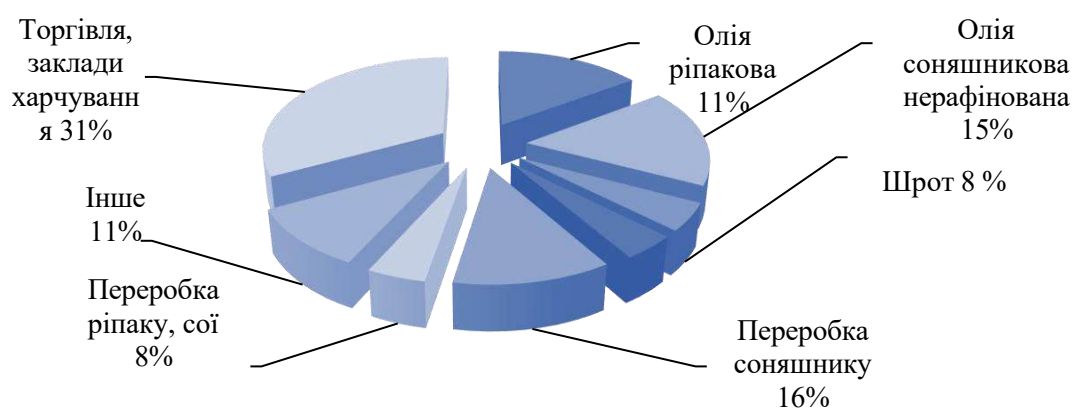

Рис. 2.1 Загальна структура виробництва основних видів продукції і послуг ПрАТ «Вінницький ОЖК» у 2023 році, %

Таким чином, у структурі обсягів збуту основних видів продукції та послуг підприємства за 2023 рік найбільшу частку становить сфера торгівлі та громадського харчування – 31%. Водночас реалізація нерафінованої ріпакової та соняшникової олії складає по 11 та 15 % відповідно.

Місія компанії полягає у виготовленні високоякісної продукції за доступною ціною, що спрямована на повне задоволення потреб споживачів.

Серед основних стратегічних пріоритетів підприємства на найближчий час слід виокремити: оновлення потужностей приймального комплексу для ефективного обслуговування самоскидного автотранспорту із забезпеченням належного зберігання насіння на елеваторі; проєктування та запуск нової когенераційної установки, що працюватиме на альтернативному паливі; а також монтаж додаткового вагового обладнання для контролю ваги залізничних вагонів.

2.2. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства

На підставі даних бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати проведемо оцінку змін фінансово-економічного становища ПрАТ «Вінницький ОЖК» упродовж 2023–2024 років.

Для виявлення ключових тенденцій у розвитку підприємства протягом вказаного періоду здійснюється оцінка основних фінансових показників за попередні звітні роки. Для цього застосуємо систему розрахунків, що представлена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз фінансових результатів підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Показники, тис.грн	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення	Відносне Відхилення %
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)	1801010	759509	-1041501	-57,1
2. Валовий прибуток (збиток)	481556	- 36 185	-517747	-107,6
3.Інші операційні доходи	184252	100448	-83804	-45,4
4. Собівартість реалізованої продукції	1319454	795694	-523760	-39,7
5.Адміністративні витрати	68864	74373	5509	7,98
6.Витрати на збут	190184	669	-189515	-99,5
7.Інші операційні витрати	160413	101908	-58505	-36,5

8. Інші фінансові доходи	16722	477	-16245	-97
9. Фінансові витрати	159444	330	-159114	-99,7
10. Чистий прибуток (збиток)	246347	-112687	-359034	-145
11. Матеріальні затрати	619938	527484	-92454	-14,9
12. Витрати на оплату праці	172125	196851	24726	14,5
13. Відрахування на соціальні заходи	36957	42081	5124	13,8
14. Амортизація	163 370	114919	-48451	-29,6
15. Чисельність персоналу, осіб.	691	703	12	1,74

Згідно з результатами аналізу, протягом досліджуваного періоду фінансово-економічна ситуація на «Вінницький ОЖК» суттєво погіршився. Так, у 2024 році порівняно з 2023 роком спостерігається помітне зниження чистого доходу від реалізації продукції — на 57,1%. Валовий прибуток також продемонстрував негативну динаміку, його значення зменшилось на 107,6%, що представлено на рис.2.2.

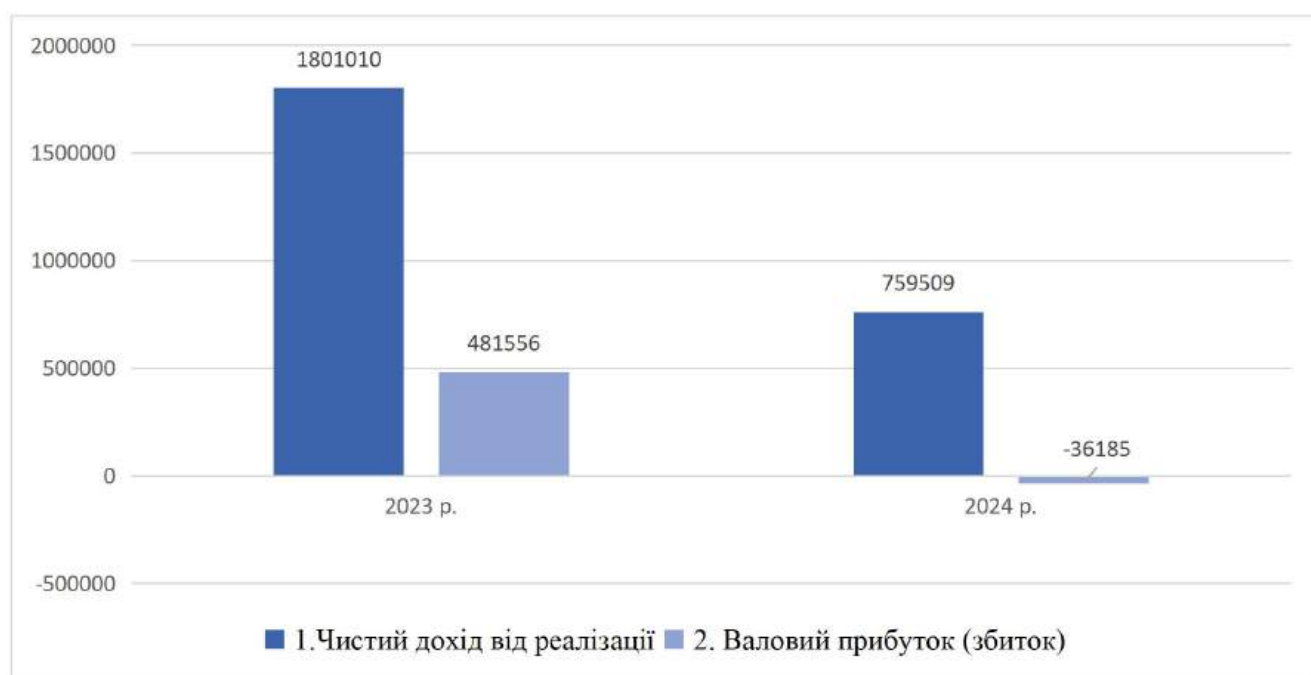

Рис. 2.2. Динаміка показників валового прибутку та виручки від реалізації продукції ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Зменшення доходу супроводжувалося відповідним зменшенням витрат на

виробництво: собівартість реалізованої продукції підвищилась на 39,7%, а матеріальні витрати — на 14,9%, що свідчить про часткове скорочення обсягів виробництва продукції. (Рис.2.3)

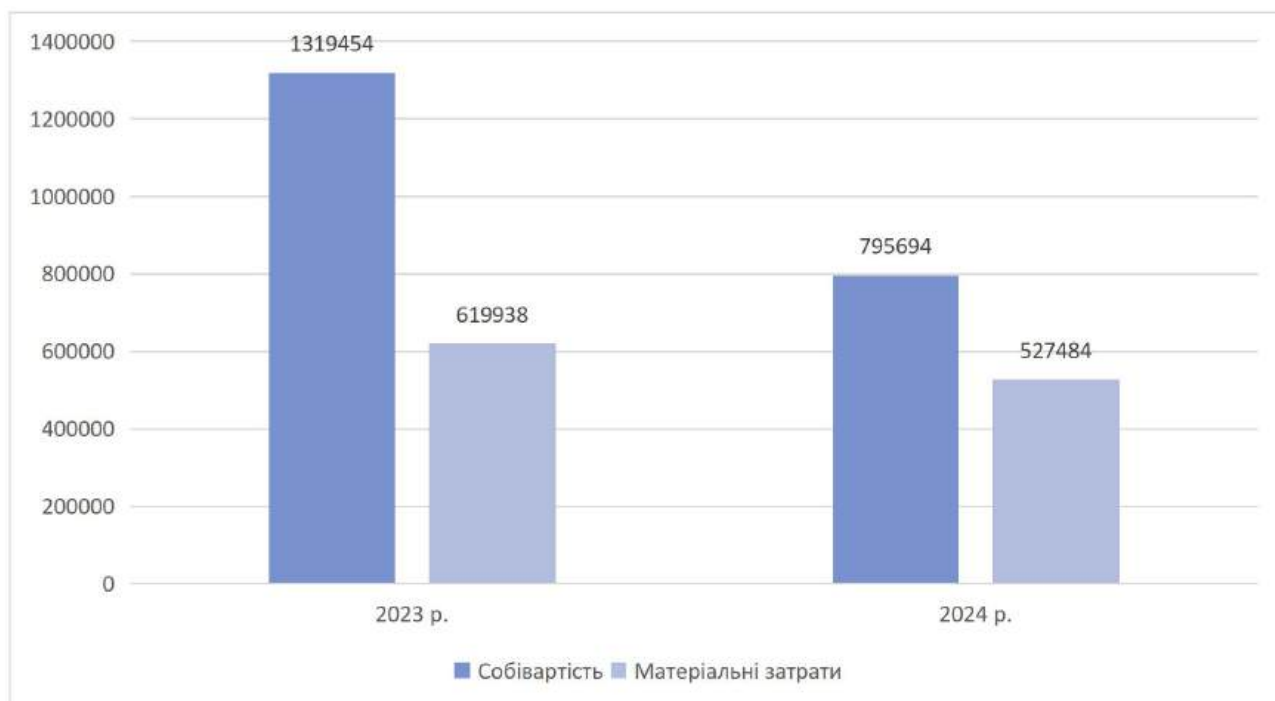

Рис. 2.3. Динаміка показників матеріальних витрат ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Разом з тим, у 2024 році, порівняно з попереднім роком, середньооблікова кількість працівників зросла на 12 осіб (або 1,75%) та становила 703 осіб персоналу підприємства. Водночас витрати на заробітну плату збільшилися на 14,5%, що пов'язано зі збільшення чисельності працюючих.

У 2024 році ПрАТ «Вінницький ОЖК» збільшило частину своїх витрат порівняно з 2023 роком. Наприклад, адміністративні витрати збільшилися на 7,98%, що свідчить про зростання витрат на забезпечення роботи управлінського персоналу. Це також узгоджується зі зростанням загальних витрат на заробітну плату, що представлено на рисунку 2.4.

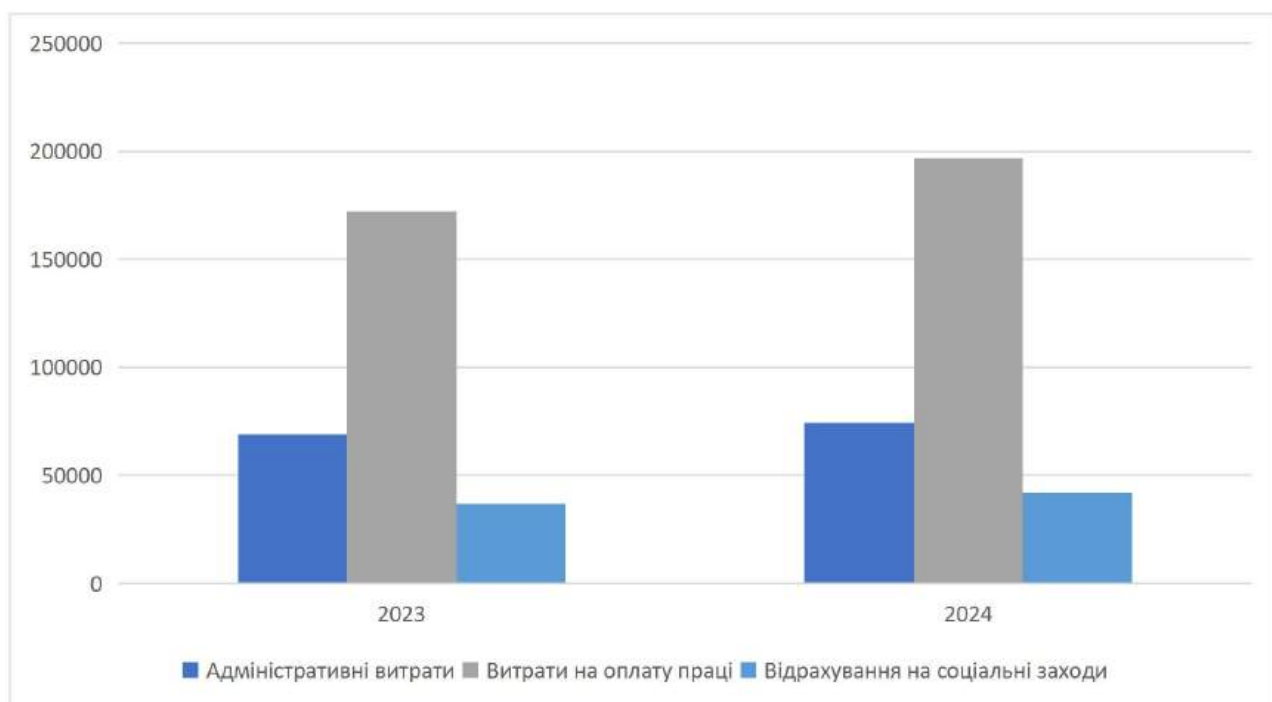

Рис. 2.4. Динаміка показників витрат на утримання персоналу ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Крім того, інші операційні витрати зазнали суттєвого зниження — на 36,5%. Водночас витрати, пов'язані зі збутом продукції, також, значно зменшились — на 99,5%. Це пояснюється необхідністю проведення масштабної рекламної кампанії, адже даний ринок в Україні є конкурентним і насиченим великою кількістю виробників. Для збереження ринкової частки підприємство змушене постійно інформувати споживачів про свої товари та їх переваги.

Завдяки впровадженню політики економії та збільшенню виробничих потужностей і обсягів реалізації, у 2023 році компанія отримала прибуток у розмірі 246347 тис. грн. Проте у 2024 році підприємство зафіксувало збитки на суму 112687 тис. грн. Динаміка показника чистого прибутку (збитку) ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр. представлена на рисунку 2.5.

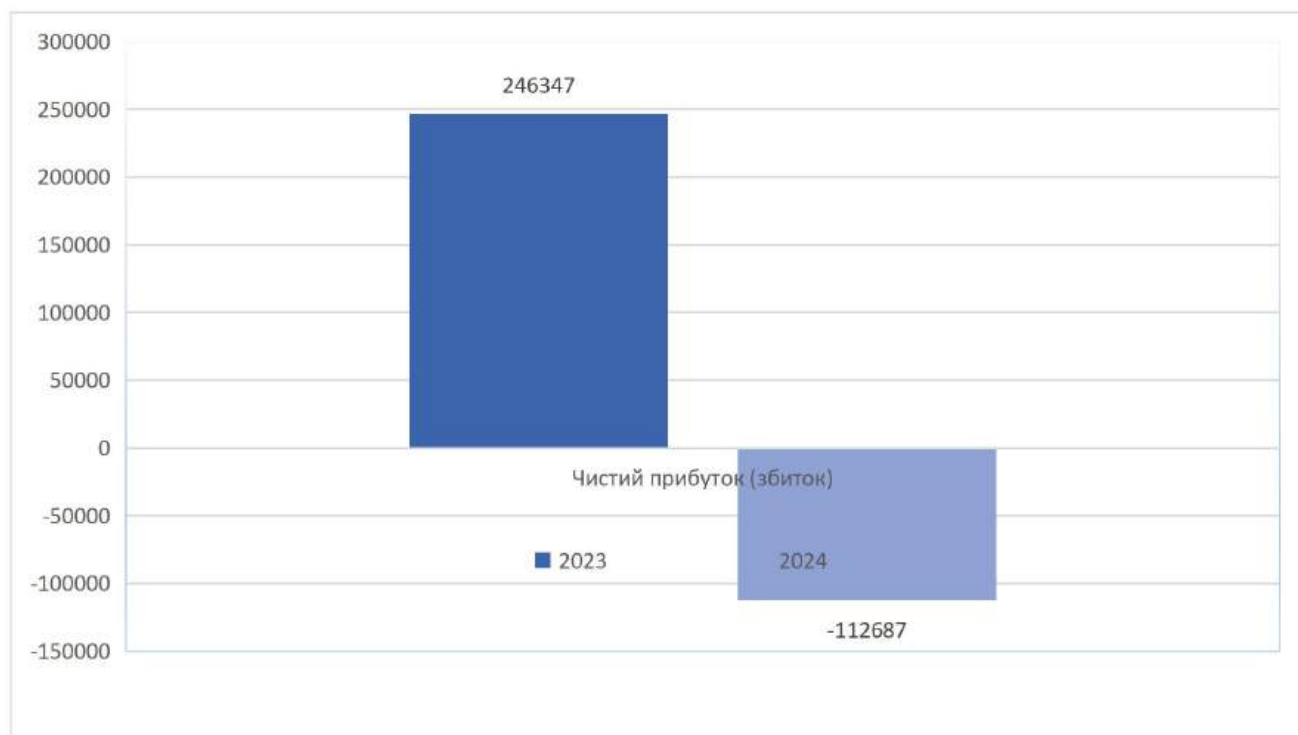

Рис. 2.5. Динаміка показника чистого прибутку (збитку) ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Наступним етапом є аналіз показників ліквідності підприємства. В таблиці 2.3 наведено результати розрахунку показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Таблиця 2.3 - Аналіз ліквідності підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Показник	Норматив	2023 рік	2024 рік	Абсол. відхил.
1. Коефіцієнт покриття	$> 0,1$	0,61	0,86	0,25
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$0,5 - 0,8$	0,31	0,83	0,52
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0	0,05	0,11	0,06
4. Чистий оборотний капітал, тис.грн.	> 0	-908342	-727660	-180682

Згідно з інформацією, поданою в таблиці 2.2, рівень ліквідності ПрАТ «Вінницький ОЖК» упродовж досліджуваного періоду залишався в межах

рекомендованих нормативів.

Зокрема, коефіцієнт покриття у 2024 році зріс порівняно з 2023 роком на 0,25, та його значення знаходилось у межах норми, що свідчить про достатній рівень платоспроможності та покращення його у 2024 році, в порівнянні з попереднім роком.

Показник швидкої ліквідності також зазнав значного збільшення, та в 2024 році досяг оптимального рівня. Абсолютна ліквідність зросла до 0,11 і перебувала в межах допустимих значень.

Чистий оборотний капітал у 2024 році дещо зменшився, хоча обсяг обігових активів значно перевищував суму довгострокових зобов'язань. Отже, фінансова структура ПрАТ «Вінницький ОЖК» у 2024 році є ліквідною, а підприємство має змогу своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

Таким чином, фінансове становище компанії у 2023–2024 роках можна вважати стабільним, оскільки всі ключові показники відповідають нормативам. Проте слід зауважити, що у 2024 році спостерігалось незначне підвищення коефіцієнта фінансової залежності та але, також, спостерігалось зниження рівня фінансового ризику, що пов'язано зі зменшенням обсягу короткострокових зобов'язань у порівнянні з попереднім роком.

У таблиці 2.4 подано результати обчислення коефіцієнтів фінансової стійкості ПрАТ «Вінницький ОЖК».

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансової стійкості підприємства

Показник	Норматив	2023 рік	2024 рік	Абсол. відхил.
1. Коефіцієнт фінансової автономії	> 0,5	0,53	0,78	0,25
2. Коефіцієнт фінансової залежності	< 2, зменшення	2,08	2,91	0,83
3. Коефіцієнт фінансового ризику	< 1, зменшення	1,88	1,28	-0,6
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0, збільшення	-0,11	-0,05	0,06
5. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу.	< 0,5	0,57	0,46	-0,11

Загалом, коефіцієнт фінансової автономії показує позитивну динаміку —

зростання з 0,53 до 0,78. Це свідчить про підвищення частки власного капіталу у фінансуванні активів підприємства, що відповідає вимогам фінансової стабільності.

Коефіцієнт фінансової залежності істотно зріс — з 2,08 до 2,91, що свідчить про зростання частки зобов'язань у структурі джерел фінансування. Така ситуація є ризикованою, особливо в умовах економічної нестабільності.

Коефіцієнт фінансового ризику знизився з 1,88 до 1,28, що є позитивним сигналом. Це означає зменшення потенційних загроз втрати платоспроможності.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу залишився від'ємним, проте покращився з $-0,11$ до $-0,05$. Це свідчить про низьку гнучкість використання власних фінансових ресурсів, але з ознаками поступової стабілізації.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу знизився з 0,57 до 0,46, що вказує на зменшення частки залучених коштів у загальній структурі фінансування. Це позитивний тренд, який свідчить про зниження залежності від зовнішніх джерел.

У динаміці показників фінансової стійкості підприємства у 2024 році спостерігається суперечлива картина. З одного боку, спостерігається зростання фінансової автономії та зниження ризиків, що свідчить про зміцнення капітальної бази. З іншого — підвищення фінансової залежності від зовнішніх джерел викликає занепокоєння. Враховуючи, що підприємство функціонує в умовах кризи та воєнного стану, така ситуація може бути обумовлена як зовнішніми обставинами, так і необхідністю залучення додаткового фінансування для підтримки поточної діяльності.

У зв'язку з цим доцільним є перегляд фінансової політики підприємства, зокрема оптимізація структури капіталу, управління ризиками та забезпечення стабільного грошового потоку.

2.3. Аналіз рівня ділової активності акціонерного товариства

Ділова активність компанії визначається швидкістю обігу її ресурсів, тому

аналіз діяльності ПрАТ «Вінницький ОЖК» включає розрахунок коефіцієнтів і періодів реалізації за 2023–2024 роки (табл. 2.5). Коефіцієнти оборотності застосовуються для оцінювання того, скільки разів протягом звітного періоду обертаються всі активи підприємства або їх окремі частини. Цей період обігу, разом з тим, вказує, скільки днів у середньому потрібно для перетворення активів компанії або їх частини у грошові кошти.

Таблиця 2.5 - Показники ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення
1. Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,22	-0,32
2. Коефіцієнт оборотності запасів	19,67	12,45	-7,22
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,42	3,88	-4,54
4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	43,27	35,8	-7,47
5. Коефіцієнт оборотності готової продукції	4398,1	3102	-1296
6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,00	0,33	-0,67
7. Тривалість обігу готової продукції	0,08	0,12	0,04
8. Коефіцієнт періоду обороту запасів	18,55	29,33	10,78

Згідно даних таблиці 2.5, доцільно дійти висновку, що коефіцієнт оборотності активів відображає зміни в загальному капіталі компанії, тобто швидкість його обігу.

У 2023-2024 рр. на ПрАТ «Вінницький ОЖК» спостерігалось зниження коефіцієнта оборотності активів, цей показник зменшився з 0,54 до 0,22, що свідчить про суттєве зниження ефективності використання всіх активів підприємства для генерування виручки. Підприємство стало менш ефективно використовувати свої ресурси.

Також варто відмітити, що коефіцієнт оборотності запасів відображає швидкість використання запасів компанією, тобто скільки разів за рік запаси

повністю оновлюються.

У 2024 році коефіцієнт оборотності запасів на підприємстві ПрАТ «Вінницький ОЖК» становив 12,45 рази на рік, що означає, що протягом цього періоду запаси оновлювалися в середньому 12 разів. У 2023 році цей показник вказував на більш ефективне управління запасами, оскільки їх оновлення відбулося 19 разів на рік, що на 7,22 більше порівняно з 2024 роком. Аналіз динаміки оборотності запасів у 2023-2024 роках показує, що запаси стали обертатися повільніше, що може вказувати на накопичення надлишкових запасів або зниження обсягів реалізації.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості є показником, який демонструє, наскільки ефективно компанія управляє заборгованістю своїх клієнтів та інших дебіторів. Він відображає кількість разів, коли дебітори виконували свої зобов'язання перед підприємством. Цей коефіцієнт обчислюється як співвідношення між виручкою (чистим доходом) і середнім рівнем дебіторської заборгованості за певний період.

У 2024 році коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ПрАТ «Вінницький ОЖК» зменшився, досягнувши значення 3,88 на кінець звітного періоду. Це вказує на збільшення строків погашення дебіторської заборгованості, що може свідчити про погіршення платіжної дисципліни контрагентів.

У 2024 році коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився на 7,47, досягнувши показника 35,80, що свідчить про прискорене збільшення боргів ПрАТ «Вінницький ОЖК» перед постачальниками та іншими кредиторами. Чим вищий цей коефіцієнт, тим швидше організація виконує свої зобов'язання.

У 2023 році коефіцієнт оборотності готової продукції становив 4398,18, а в 2024 році він зменшився на 1296,06 та становив 3102,12. Це свідчить про уповільнення реалізації готової продукції, що може бути пов'язано зі зниженням попиту та проблемами зі збутом готової продукції.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу у 2024 році знизився з 1,00 до 0,33. Це є негативною тенденцією та вказує на значне уповільнення обороту власного капіталу, що відображає проблеми з прибутковістю або нераціональним

використанням власних ресурсів.

Тривалість обігу готової продукції зросла з 0,08 до 0,12 дня, і хоча абсолютне значення незначне, динаміка свідчить про сповільнення реалізації продукції. Період обороту запасів (в днях) зріс із 18,55 до 29,33 днів., що свідчить про те, що запаси залишаються на підприємстві довше, що може свідчити про неефективне управління запасами.

Усі ключові коефіцієнти оборотності погіршилися у 2024 році, що вказує на зниження ділової активності, ефективності використання ресурсів і проблеми з оборотним капіталом. Це може бути сигналом до зміни стратегії управління фінансами та виробничо-збутовими процесами.

Наступним кроком оцінювання рівня ділової активності є проведення аналізу показників рентабельності ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023 і 2024 роки.

Таблиця 2.6. – Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Вінницький ОЖК» у 2023-2024 рр.

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсол. відхил.
1. Рентабельність активів	7,13	-3,26	-10,39
2. Рентабельність капіталу	10,72	-4,91	-15,63
3. Рентабельність реалізації (чиста рентабельність)	13,68	-14,84	-28,52
4. Рентабельність продукції (по валовому прибутку)	26,73	-4,76	-31,49

У 2023 році рентабельність активів склала 7,13%, що свідчить про ефективне використання активів для отримання прибутку. У 2024 році цей показник знизився до -3,26%, тобто кожна гривня вкладених в активи коштів почала приносити збитки. Така негативна динаміка вказує на падіння ефективності діяльності підприємства.

У 2023 році власний капітал забезпечував 10,72% прибутку, що є хорошим показником прибутковості. Але вже у 2024 році цей показник впав до -4,91%, тобто власний капітал почав генерувати збитки.

У 2023 році з кожної гривні виручки підприємство отримувало 13,68

копійок чистого прибутку. Проте у 2024 році цей показник став від'ємним (-14,84%), що означає, що кожна гривня реалізованої продукції принесла 14,84 копійки збитку. Це погіршення чітко вказує на значні проблеми в операційній діяльності підприємства або ринках збуту.

У 2023 році валовий прибуток складав 26,73% від чистого доходу, що свідчило про високу маржинальність продукції. У 2024 році цей показник став від'ємним (-4,76%), що означає, що собівартість перевищила дохід, і підприємство зазнало операційного збитку ще до врахування адміністративних та інших витрат. Зниження показника рентабельності є критичним і може свідчити про зниження цін, зростання витрат або втрату ефективності виробництва.

Всі розраховані показники рентабельності підприємства суттєво погіршилися у 2024 році порівняно з 2023 роком. Підприємство перейшло від прибуткової до збиткової діяльності, що свідчить про кризовий стан та суттєве зниження фінансової стійкості.

Такий результат є наслідком дії комплексу негативних факторів, серед яких: значне скорочення обсягів реалізації продукції в умовах падіння платоспроможного попиту та порушення логістичних ланцюгів, зумовлених воєнним станом; зростання собівартості продукції, зокрема через інфляційний тиск, перебої в постачанні сировини та енергоносіїв; невдалі управлінські рішення або недостатня адаптація до нових умов функціонування бізнесу; зовнішні економічні та політичні фактори, які створюють додаткові ризики для стабільної господарської діяльності.

Підприємство, як і більшість представників бізнесу в Україні, функціонує в екстремальних умовах війни, що накладає обмеження на його виробничу, логістичну й збутову діяльність.

Висновок до розділу 2

Отже, у другому розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи було представлено загальну характеристику ПрАТ «Вінницький ОЖК », а також

проведено аналіз управління господарською діяльністю підприємства. Дослідження показало, що підприємство, ПрАТ «Вінницький ОЖК», на сьогодні один із лідерів серед українських підприємств, що спеціалізується на виробництві олійно-жирової продукції. Огляд фінансових показників сигналізує про погіршення результатів діяльності компанії. Зокрема, дослідження засвідчило зниження обсягів реалізації продукції та зростання витрат на її виробництво, що призвело до зменшення чистого прибутку підприємства.

Аналіз економічного потенціалу ПрАТ «Вінницький ОЖК» показав, що підприємство має як позитивні, так і негативні тенденції. Однак неефективні управлінські рішення призводять до зниження рівня фінансової стійкості та рівня ділової активності, що відображається у зменшенні рівня платоспроможності, рентабельності, ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК».

Після проведення оцінювання рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК» можна сказати, що коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності кредитної та дебіторської заборгованостей та коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшилися.

У цілому можна стверджувати, що підприємство має можливість покращити свою ділову активність шляхом ефективного контролю за витратами та рухом грошових коштів у розрахунках. Такий підхід не лише сприятиме зростанню обсягів виручки від продажів, а й дозволить вивільнити частину обігових коштів, знизити витрати, що в результаті може забезпечити збільшення прибутку підприємства.

3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Варто зазначити, що оскільки вплив на групу показників ділової активності зосереджений на поліпшенні її рівня шляхом удосконалення кожної з підгруп, потрібно визначити ефективні методи підвищення ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК та раціонально керувати кожною з них. Однією з таких складових є ринкова активність, що відображає здатність компанії, на основі виробничих результатів, представляти свої інтереси та реалізовувати свою продукцію на зовнішніх ринках. Ключовим елементом цієї підгрупи є охоплення ринків збуту, що визначає рівень ефективності роботи компанії і її можливість реалізувати розроблену стратегію.

Для розширення обсягів продажів і ефективного використання своєї продукції необхідно, перш за все, гарантувати високий рівень якості товарів. Поліпшення якості є ключовим фактором для стимулювання попиту і збільшення його обсягів, що, в свою чергу, сприяє зростанню товарообігу. Окрім якості, важливу роль відіграє асортимент продукції, який демонструє рівень розвитку диверсифікації та спеціалізації виробництва. Однак, асортимент не завжди є індикатором ефективності структури підприємства, оскільки багато великих і успішних компаній спеціалізуються на просуванні обмеженого набору товарів.

Зазначені способи підвищення рівня ділової активності підприємства тісно взаємопов'язані з іншою важливою складовою – маркетинговою активністю. Маркетингові інструменти відіграють ключову роль у залученні клієнтів, зокрема через стимулювання збуту та рекламні заходи. Активна маркетингова діяльність сприяє реалізації та вдосконаленню результатів організації в процесі її операційної діяльності.

Сприяння зміцненню рівня маркетингового потенціалу покращує умови зростання рентабельності підприємства, оскільки сприяє формуванню лідерських позицій та зміцненню конкурентоспроможності компанії.

Всі зазначені напрямки повинні обґрунтовуватись певною програмою та

розробкою стандартів і планів, до яких повинне прагнути підприємство. Менеджери компаній повинні працювати в напрямку покращення її ділової репутації, регулярно здійснювати контроль дотримання цих стандартів, включаючи етап збуту.

У процесі аналізу були виокремлені чинники покращення ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК», що можуть бути систематизовані в кількох ключових напрямках. (таблиця 3.1) [8].

Таблиця 3.1 Чинники підвищення рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Чинники	Характеристика
Покращення рівня якості роботи співробітників.	Здійснюється через підтримку трудової дисципліни, рівень професійних навичок і мотивації працівників, що сприяє зростанню їх ініціативності та продуктивності.
Збільшення різноманітності та покращення якості випущеної продукції.	Сприяє збільшенню попиту на продукцію підприємства, залученню нових клієнтів і постачальників.
Оптимізація організації виробничих процесів та управлінської діяльності	Дозволяє скоротити час виробничого процесу, зменшити витрати на виробництво та збільшити оборотність активів.
Раціональне використання матеріальних ресурсів.	Це ґрунтується на зменшенні відходів та нормуванні розмірів запасів, відображаючи використання передових технологій у виробництві, що призводить до зниження собівартості продукції та зростання доходу.
Моніторинг руху фінансових потоків компанії.	Дозволяє досягти оптимального балансу між використанням власних і позикових коштів підприємства, підвищуючи його прибутковість і ліквідність.
Ефективне використання основних виробничих фондів.	Відображає рівень технічного оснащення підприємства, своєчасне обслуговування та оновлення основних засобів.
Максимізація ефективності використання залучених коштів.	Оцінює рівень і ефективність використання позикових коштів, а також здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання.
Впровадження маркетингових інновацій та використання конкурентних переваг.	Дозволяє розширити обсяги продажу та ринок збуту, підвищуючи конкурентоспроможність компанії та її здатність до зовнішньої торгівлі

В процесі оцінювання діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький ОЖК» протягом 2023-2024 років було виокремлено ряд негативних тенденцій в його діяльності, отже запропоновано комплекс заходів для підвищення рівня ділової активності досліджуваного підприємства.

Комплекс заходів для покращення діяльності підприємства спрямований на оптимізацію фінансових і операційних процесів з метою зростання ефективності

та підвищення стабільності бізнесу. Зокрема, заходи включають: оптимізацію дебіторської заборгованості для поліпшення грошових потоків, зменшення залишків на складі через впровадження ефективної системи управління запасами, скорочення адміністративних витрат за рахунок аутсорсингу та дистанційної роботи, підвищення дохідності від реалізації через розширення збуту та маркетингові кампанії, а також модернізацію основних засобів для покращення продуктивності та зниження витрат на енергію. Реалізація цих заходів дозволить підприємству зменшити витрати, підвищити ефективність та конкурентоспроможність, а також забезпечити стабільне фінансове зростання.

Комплекс заходів для підвищення рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК» включає оптимізацію дебіторської заборгованості, що дозволить значно покращити грошовий потік підприємства. Проведення аудиту та стягнення заборгованості за допомогою претензійної та судової роботи дозволить знизити ризик втрат та зменшити обсяги прострочених боргів. Оцінка платоспроможності контрагентів забезпечить більш стабільні умови для укладання нових угод і знизить ризики неплатежів у майбутньому. Очікуваний результат - зменшення заборгованості та зростання ліквідних коштів. Потрібно провести комплексний аудит дебіторської заборгованості з метою виявлення прострочених платежів, оцінки платоспроможності контрагентів та аналізу умов договорів. За результатами аудиту розробити план реструктуризації боргів або ініціювати стягнення боргів через претензійну та судову роботу. Впровадити регулярний моніторинг дебіторської заборгованості.

Витрати включатимуть залучення юриста та аудитора для аналізу стану дебіторської заборгованості — орієнтовно 50 000 грн. Припустимо, завдяки швидкому стягненню боргів і зменшенню прострочених боргів компанія зекономить на відсотках і витратах на обслуговування заборгованості, орієнтовно, 100 000 грн на рік.

Термін окупності складе: $50\,000 \text{ грн} / 100\,000 \text{ грн} = 0,5$ роки (6 місяців).

Наступним важливим заходом буде зменшення залишків на складі. Зменшення залишків на складі через проведення інвентаризації та впровадження

системи управління запасами за принципом Just-in-Time дозволить знизити витрати на зберігання та оптимізувати витрати на закупівлю товарів. Списання неліквідних запасів дозволить звільнити обігові кошти. Підвищення ефективності управління складом дасть змогу зменшити витрати на зберігання та обігові кошти. Тому потрібно провести повну інвентаризацію складу з поділом товарів на групи за швидкістю обігу (метод ABC/XYZ аналізу). Списати або реалізувати неліквідні запаси. Впровадити систему управління запасами за принципом Just-in-Time для мінімізації обсягів залишків і скорочення витрат на зберігання.

Витрати на придбання та впровадження інформаційної системи управління складом будуть приблизно 80 000 грн. Зменшення витрат на зберігання і списання неліквідних запасів, наприклад, принесе економію на складі у сумі 150 000 грн на рік. Термін окупності, відповідно, складатиме $80\,000 \text{ грн} / 150\,000 \text{ грн} = 0,53$ роки (6,5 місяців)

Наступним пропонується скорочення адміністративних витрат. Саме скорочення адміністративних витрат через аутсорсинг та переведення співробітників на дистанційну роботу дасть можливість знизити витрати на утримання персоналу та оренду офісу. Удосконалення організаційної структури дозволить не тільки заощадити, а й зосередити зусилля на більш ефективних напрямках діяльності. Очікуваний економічний ефект полягає в зменшенні постійних витрат. Потрібно провести аудит адміністративних витрат, виявити неефективні витрати. Перейти на аутсорсинг бухгалтерських, юридичних і IT-послуг для скорочення постійних витрат на утримання штату. Розглянути можливість дистанційної роботи співробітників для економії на офісних витратах.

Щомісячні виплати підрядним організаціям будуть орієнтовно 30 000 грн. Якщо компанія скоротить витрати на утримання внутрішнього штату на 30%, а це, дасть економію 360 000 грн на рік. Термін окупності буде $30\,000 \text{ грн} \times 12 / 360\,000 \text{ грн} = 1$ рік

Далі також ефективним є підвищення дохідності від реалізації, шляхом розширення каналів збуту (виведення продукції на онлайн-платформи та укладання контрактів з експортними агентами) та розробки маркетингової

стратегії сприятиме залученню нових клієнтів та збільшенню обсягів продажу. Це також дозволить підвищити доходи, збільшуючи ринкову частку підприємства. В цьому випадку потрібно провести аналіз ринку та конкурентного середовища для виявлення нових можливостей збуту. Вивести продукцію на онлайн-платформи (маркетплейси, власний сайт), укласти контракти з експортними агентами. Розробити маркетингову стратегію, включно з таргетованою рекламою у соцмережах та участю у міжнародних виставках. Маркетингова кампанія, включно з розробкою вебсайту, рекламою та участю у виставках — орієнтовно 100 000 грн.

Передбачається, що завдяки збільшенню продажів від нових каналів (маркетплейси, експорт) компанія додатково заробить 200 000 грн на рік. Термін окупності складатиме $100\,000\text{ грн} / 200\,000\text{ грн} = 0,5$ року (6 місяців)

Підвищення ефективності використання основних засобів через технічний аудит та заміну старого обладнання на більш енергоефективне та продуктивне забезпечить зниження витрат на обслуговування, підвищення продуктивності та скорочення витрат на енергію. Впровадження нових технологій дозволить збільшити операційну ефективність і знизити витрати. В цьому випадку доцільно провести технічний аудит основних засобів, визначити застаріле або малоефективне обладнання. Замінити його на енергоефективне та більш продуктивне. Оцінити можливість залучення лізингу або кредитних програм для модернізації без значного навантаження на обігові кошти.

Витрати будуть приблизно 500 000 грн.

Завдяки зниженню витрат на обслуговування і підвищенню продуктивності економія складає 100 000 грн на рік. Термін окупності: $500\,000\text{ грн} / 100\,000\text{ грн} = 5$ років

Сумарні орієнтовні витрати: близько 760 000 грн.

Очікувана річна економія/приріст доходу: близько 960 000–1 060 000 грн.

Орієнтовний середній термін окупності: 8–10 місяців.

Реалізація заходів сприятиме поліпшенню ліквідності, підвищенню ефективності операційної діяльності, збільшенню доходів та фінансовій

стабільності підприємства.

Загалом, реалізація всіх запропонованих заходів дозволить покращити фінансові показники підприємства, зокрема ліквідність, рентабельність та ефективність використання ресурсів. Це сприятиме не лише зменшенню витрат, а й збільшенню доходів підприємства. Кожен із заходів має свою відповідну окупність, при цьому загальна економія дозволить покрити витрати на впровадження заходів протягом декількох років, що зробить їх вигідними для підприємства в довгостроковій перспективі.

У результаті покращиться фінансова стабільність підприємства, а також підвищиться його конкурентоспроможність на ринку, що дозволить забезпечити сталий розвиток на найближчі роки.

З метою визначення ключового положення ПрАТ «Вінницький ОЖК» проведено SWOT-аналіз діяльності підприємства. Цей метод є основним інструментом оцінювання діяльності підприємства, який дозволяє всебічно аналізувати як внутрішнє середовище компанії, так і чинники зовнішнього впливу. Модель SWOT спрямована на виявлення важливих аспектів, що визначають конкурентоспроможність підприємства, через оцінку чотирьох основних елементів: сильних сторін (Strengths), слабких сторін (Weaknesses), можливостей (Opportunities) та загроз (Threats).

Проведення SWOT-аналізу дозволяє виявити та проаналізувати взаємозв'язки між внутрішніми характеристиками підприємства та зовнішніми умовами функціонування. На основі отриманих даних формуються чотири аналітичні квадранти, кожен з яких поєднує певні елементи моделі SWOT. Результати аналізу застосовуються керівництвом компанії для формулювання стратегічних орієнтирів та розробки відповідних стратегій розвитку.

Ефективне використання SWOT-аналізу сприяє систематизації наявної інформації про підприємство, об'єктивному оцінюванню його поточного стану, виявленню нових можливостей на ринку, а також прогнозуванню й нейтралізації потенційних ризиків. Зведені результати SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК» подано у таблиці 3.2, що дає змогу узагальнити отриману інформацію та

використати її для планування подальшого стратегічного розвитку компанії.

Таблиця 3.2 – Матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Багатопрофільна діяльність: переробка трьох основних олійних культур – соняшнику, ріпаку, сої. 2. Потужності зосереджені на єдиній території площею 20,8 га — централізація логістики. 3. Частина великої промислової групи ViOil — можливість синергії. 4. Сильна виробнича база: понад 45 структурних підрозділів. 5. Реалізація безвідходної технології та екологічна політика. 6. Орієнтація на експорт та співпраця з міжнародними партнерами.	1. Різке зменшення виручки від реалізації продукції у 2024 році (падіння на 57,1%). 2. Отримано чистий збиток у 2024 році (-112,7 млн грн проти прибутку у 2023 році). 3. Зниження валового прибутку до від’ємного значення — збитки свідчать про неефективну операційну діяльність. 4. Висока частка адміністративних витрат, що зросли на 7,98% попри зниження прибутковості. 5. Значне падіння інших фінансових і операційних доходів (на 45–97%).
Можливості	Загрози
1. Модернізація приймального комплексу та збільшення виробництва продукції. 2. Підвищення попиту на рослинні олії на міжнародному ринку. 3. Інвестиційні програми (нове вагове обладнання, енергозбереження). 4. Диверсифікація асортименту та розширення послуг (логістика, маркетинг, переробка).	1. Військовий стан в Україні — дестабілізація логістики, закупівель та ринків. 2. Імпортна конкуренція та коливання цін на сировину. 3. Зростання собівартості продукції та нестабільність ринку енергоносіїв. 4. Високі фінансові ризики через зниження платоспроможності.

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити висновок, що ПрАТ «Вінницький ОЖК» має потужну виробничу базу, експортний потенціал та можливість модернізації виробництва, що створює сприятливі умови для подальшої роботи. Проте підприємство перебуває під значним тиском фінансових проблем і зовнішніх загроз, що вимагає швидкої адаптації до умов ринку та впровадження антикризових заходів.

У довгостроковій перспективі для підприємства доцільно зосередитися на модернізації виробничої інфраструктури, оптимізації витрат, диверсифікації продукції та активнішій роботі з міжнародними ринками. Також важливо зменшити фінансові ризики через підвищення ефективності операційної діяльності та розширення джерел доходу.

На основі проведеного SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК» було виокремлено та структуровано основні стратегічні напрями та обґрунтовано рекомендації діяльності для підвищення рівня ділової активності досліджуваного промислового підприємства.(Табл.3.3.)

Таблиця 3.3. Стратегічні напрями та рекомендації за результатами SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Стратегічний напрям	Рекомендації
1.Модернізація виробничої бази	Потрібно інвестувати в оновлення обладнання, модернізацію приймального комплексу та впровадження енергоефективних технологій.
2.Оптимізація витрат і підвищення ефективності	Провести аудит витрат, скоротити непрофільні витрати, запровадити Lean-підходи у виробництві.
3.Диверсифікація продуктової лінійки	Розширити асортимент продукції, запропонувати нові види послуг (логістика, маркетинг, переробка).
4.Розширення присутності на міжнародних ринках	Активізувати маркетинг за кордоном, шукати нові канали збуту, укладати прямі контракти.
5.Управління ризиками та гнучке планування	Розробити альтернативні логістичні маршрути, забезпечити резервні джерела постачання сировини.
6.Залучення інвестицій і розвиток партнерств	Доцільно знайти зовнішнє фінансування модернізаційних проєктів та стратегічних партнерів, зокрема за кордоном.

Аналіз стратегічних напрямів розвитку ПрАТ «Вінницький ОЖК» дозволяє зробити наступні узагальнення. Модернізація виробничої бази є ключовою умовою підвищення конкурентоспроможності підприємства. Інвестування у нове обладнання, оновлення приймальних комплексів та впровадження енергоефективних технологій дозволить підвищити продуктивність і знизити виробничі витрати.

Оптимізація витрат і підвищення ефективності управління є необхідним кроком для стабілізації фінансового стану компанії. Проведення аудиту витрат та впровадження принципів бережливого виробництва (Lean Production) сприятиме скороченню непрофільних витрат та підвищенню рентабельності.

Диверсифікація продуктової лінійки дозволить зменшити залежність від основних видів продукції та розширити ринкові можливості. Запровадження нових послуг у сфері логістики, маркетингу та переробки забезпечить створення

доданої вартості. Розширення присутності на міжнародних ринках відкриває для підприємства нові джерела доходу та знижує ризики, пов'язані з внутрішнім ринком. Активізація маркетингової діяльності за кордоном, укладання прямих контрактів і пошук нових каналів збуту є важливими стратегічними завданнями.

Управління ризиками та впровадження гнучкого планування стають критичними в умовах нестабільної політико-економічної ситуації. Підприємству потрібно розробити альтернативні логістичні рішення, забезпечити резервні джерела постачання сировини та адаптивні стратегії реагування на зміни.

Залучення інвестицій є основою для фінансування необхідних модернізаційних заходів. Активна робота зі стратегічними партнерами та пошук зовнішніх інвесторів сприятимуть довгостроковому розвитку підприємства та забезпеченню його стійкої конкурентної позиції.

Таким чином, успішна реалізація запропонованих стратегічних напрямів дозволить ПрАТ «Вінницький ОЖК» не тільки стабілізувати свою діяльність у короткостроковій перспективі, але й забезпечити стійке зростання і підвищення рівня ділової активності в майбутньому.

Висновок до розділу 3

Підвищення ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК» є можливим завдяки впровадженню комплексу заходів, спрямованих на поліпшення якості продукції, розширення ринків збуту, удосконалення виробничих і управлінських процесів.

Ключовими напрямками розвитку є підвищення кваліфікації персоналу, ефективне використання ресурсів, модернізація основних фондів і впровадження інновацій у маркетингову діяльність.

Раціональне управління фінансами — зокрема, моніторинг фінансових потоків та оптимізація залучених коштів — сприятиме фінансовій стабільності підприємства. Використання конкурентних переваг і маркетингових інновацій дозволить підвищити рентабельність та закріпити позиції компанії на ринку. Реалізація запропонованих заходів

матиме позитивний економічний ефект, дозволить знизити витрати, підвищити ефективність використання ресурсів і забезпечить сталий розвиток підприємства.

SWOT-аналіз підтвердив наявність значного потенціалу ПрАТ «Вінницький ОЖК» та окреслив внутрішні сильні сторони і зовнішні можливості для подальшого зростання конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

Здійснене у бакалаврській кваліфікаційній роботі дослідження дозволяє зробити загальні висновки.

1. Доведено, що ділова активність являє собою узагальнену та змінну характеристику підприємницької діяльності, що відображає результативність використання ресурсного потенціалу. Рівень активності конкретного підприємства свідчить про його стадію розвитку (становлення, зростання або криза) та демонструє здатність адаптуватися до ринкових умов і ефективність управління.

2. Встановлено, що спрямованість до підвищення ступеня ділової активності є одним із головних завдань для суб'єктів господарювання. Відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до її оцінки вимагає розробки ефективних і ґрунтовних аналітичних методик. Проведення такого аналізу має базуватися на інтеграції теоретичних засад з практичним досвідом, що сприятиме глибшому усвідомленню динаміки бізнес-процесів і формуванню виважених управлінських рішень. Виокремлено фактори і принципи ділової активності підприємства.

3. Визначення рівня ділової активності підприємства здійснюється шляхом обчислення низки економічних показників, таких як: коефіцієнт оборотності капіталу, запасів, активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також матеріальних ресурсів і готової продукції. Додатково розраховуються тривалість обігу готової продукції; коефіцієнт періоду обороту активів; коефіцієнт періоду обороту запасів; коефіцієнт періоду погашення дебіторської заборгованості.

4. ПрАТ «Вінницький ОЖК» є одним із провідних підприємств олійно-жирової галузі України, що має багаторічну історію розвитку. Підприємство має розгалужену організаційну структуру, яка включає 45 підрозділів, зокрема декілька заводів (олійноекстракційні, гідрогенізаційний), а також численні допоміжні служби. Це свідчить про універсальність і самодостатність виробництва. Основні види діяльності ПрАТ «Вінницький ОЖК» охоплюють

широкий спектр виробництва харчових жирів і олій, а також супутніх послуг у сфері логістики, маркетингу та міжнародної торгівлі, що свідчить про диверсифікацію джерел доходу.

5. Компанія орієнтована на екологічність та безвідходність виробництва, зокрема через впровадження систем очищення стічних вод і когенераційних установок, що підвищує рівень корпоративної соціальної відповідальності. У структурі обсягів реалізації продукції у 2023 році найбільшу частку становила сфера торгівлі та громадського харчування (31%), що вказує на активну участь у кінцевому споживчому сегменті ринку.

6. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Вінницький ОЖК» показав зниження ефективності господарської діяльності підприємства. Значне скорочення чистого доходу від реалізації продукції (на 57,1%) та негативна динаміка валового прибутку (зменшення на 107,6%) вказують на втрату ринкових позицій підприємства та недосконалість механізмів збутової політики в умовах високої конкуренції на ринку. Зростання виробничих та адміністративних витрат за умов зниження обсягів реалізації продукції зумовлює зниження прибутковості діяльності. Збільшення собівартості реалізованої продукції на 39,7% і матеріальних витрат на 14,9% при скороченні доходів вказує на потребу у підвищенні ресурсоефективності та впровадженні заходів щодо оптимізації витрат.

7. Встановлено, що не зважаючи на загальне погіршення фінансових результатів, показники ліквідності демонструють позитивну динаміку. Зростання коефіцієнта покриття (з 0,61 до 0,86), швидкої (з 0,31 до 0,83) та абсолютної ліквідності (з 0,05 до 0,11) свідчать про тимчасове покращення здатності підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. Водночас негативне значення чистого оборотного капіталу вказує на структурні дисбаланси в управлінні оборотними активами.

8. Аналіз структури витрат свідчить про внутрішні резерви ефективності в системі управління витратами. Зменшення витрат на збут на 99,5% та інших операційних витрат на 36,5% дозволяє припустити впровадження

політики жорсткої економії, проте вона не компенсувала втрати в доходній частині та не забезпечила фінансову стабільність.

9. Фінансова структура підприємства залишається ліквідною, але вразливою. Зменшення обсягів короткострокових зобов'язань сприяло зниженню рівня фінансового ризику, однак загальний рівень фінансової залежності зріс, що потребує ретельного моніторингу фінансових ризиків у довгостроковій перспективі.

10. Доведено, що підвищення ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК» можливе за умов комплексного підходу до модернізації виробництва, удосконалення управління та впровадження інновацій. Основними чинниками зростання виступають: підвищення кваліфікації персоналу, ефективне використання ресурсів, оновлення основних фондів і активне застосування сучасних маркетингових інструментів.

11. Обґрунтовано, що раціональне управління фінансами, зокрема контроль фінансових потоків і оптимізація структури капіталу, забезпечить фінансову стабільність. SWOT-аналіз підтверджує наявність внутрішнього потенціалу і зовнішніх можливостей для посилення конкурентоспроможності. Отже, реалізація запропонованих заходів сприятиме зниженню витрат, зростанню рентабельності та забезпеченню сталого розвитку підприємства в умовах конкурентного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Руда Л.П., Остапчук М.В. Управління діловою активністю підприємства. LIV Всеукраїнська науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів та студентів підрозділів університету з участю працівників підприємств (НТКП ВНТУ-2025) <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2025/paper/view/24547/20315>
2. Варавка В. В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства / В. В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 2. – С. 184-191.
3. Жукевич С.М. Моніторинг і діагностика ділової активності в інформаційній системі управління підприємством / С.М. Жукевич // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2014. – Вип. 2. – С.
4. Ляхович Л.А. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та управління. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 22. С. 92–98.
5. Мешкова Н.Л. Особливості управління діловою активністю підприємства в кризових умовах / Н.Л. Мешкова // Науковий вісник ХДУ : зб. наук.праць. – Вип. 11, част. 5/2015. – Херсон, 2015. – С. 45-48. – (Серія : Економічні науки).
6. Назаренко А.С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал підприємства». Економіка, фінанси і право. 2009. № 8. С. 22–29.
7. Кащена Н.Б., Горошанська Т.В., Польова Т.В. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія. Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. 196 с.
8. Вартанова О. В. Моніторинг ділової активності у системі управління підприємством / О. В. Вартанова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : наук. журнал. СХУ ім. В. Даля. – Сєверодонецьк : СХУ ім. В. Даля, 2017. – № 6 (236). – С. 52–59.
9. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова,

- В. В. Джеджула. – Вінниця : В НТУ, 2017. – 143 с.
10. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: навч.посіб. / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.
 11. Хома І. Б. Теоретичні аспекти та особливості управління діловою активністю підприємства / І. Б. Хома // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. – Вип. 24.6. – Київ : НЛТУ України, 2014. – С. 150-155.
 12. Анісімова О.М. Аналіз ділової активності підприємства як системна оцінка ефективності використання власних ресурсів. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2013. № 2. С. 19-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2013_2_6 (дата звернення: 02.12.2020)
 13. Сіліна І.В., Куліковський М.С. Підходи до управління діловою активністю у комерції в умовах ринкової конкуренції / І.В. Сіліна, М.С. Куліковський // Вплив цифрової освіти на розвиток людського капіталу: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2019. – С. 23–26.
 14. Петренко М. І. Оцінка ділової активності підприємства [Електронний ресурс] / М.І. Петренко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: Зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2010. – №26. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_26/index.html
 15. Ковальчук Т.М. Фінансовий аналіз у системі управління реальними інвестиціями: монографія / Т.М. Ковальчук, А.І. Вергун; МОНМС України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2011. – 246
 16. Конєва Т. А. Фінансовий цикл промислових підприємств України / Т. А. Конєва, А. В. Кузнєцов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2018. - Вип. 34. - С. 71-76.
 17. Мешкова Н.Л. Особливості управління діловою активністю підприємства в кризових умовах / Н.Л. Мешкова // Науковий вісник ХДУ : зб. наук.праць. – Вип. 11, част. 5/2015. – Херсон, 2015. – С. 45-48. – (Серія : Економічні науки).
 18. Мешкова Н.Л. Оцінка ділової активності на мікрорівні [Електронний ресурс] / Н.Л. Мешкова. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/5->

[2015/104.pdf](#).

19. Прядко Б.І. Теоретико-прикладні аспекти аналізу ділової активності підприємства. Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по спеціальностях. вип.7. 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. 132 с.
20. Тарасюк Г.М., Протасова Л.В. Оцінка розвитку підприємства: теоретико-методичні та евристичні аспекти. Наукові праці НУХТ. К. : НУХТ, 2016. № 3. Том 22. С. 132–139.
21. Тимошик Н. С., Шимич І.Г. Оцінка результатів макросередовища та ділової активності підприємств. Тенденції розвитку маркетингу в умовах економічних трансформацій : монографія, ФОП Шпак В. Б, 2017. С. 205–214.
22. Білик М.Д Фінансовий аналіз: Навч. посіб./ Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. - К.: КНЕУ, 2005. - 592 с.
23. Болюх М.А. Економічний аналіз. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка.— К.: КНЕУ, 2002. — 232 с.
24. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч.-метод, посіб./ Івахненко В.М., Горбатюк М.І. — К.: КНЕУ, 2005. — 302 с.
25. Тимчишин-Чемерис Ю.В., Гвоздь С.І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. Наука онлайн. 2015. №14. С. 161– 170.
26. Ткачук Г.Ю. Оцінка ділової активності підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 13. Ч. 4. С. 88–90.
27. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 991–995.
28. Ясіновська І.Ф., Іщенко В.А. Ділова активність підприємства та шляхи її підвищення. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. Харків. 2019. С. 206-209.

Додаток А

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва роботи: «Управління діловою активністю підприємства (на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький олійножировий комбінат»)»

Тип роботи: бакалаврська кваліфікаційна робота
(бакалаврська кваліфікаційна робота / магістерська кваліфікаційна робота)

Підрозділ кафедра ФІМ, факультет МІБ гр. МФКД-216
(кафедра, факультет, навчальна група)

Коефіцієнт подібності текстових запозичень, виявлених у роботі
системою StrikePlagiarism 6.23 %

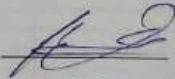
Висновок щодо перевірки кваліфікаційної роботи (відмітити потрібне)
+ ☒ Запозичення, виявлені у роботі, є законними і не містять ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації. Роботу прийняти до захисту

У роботі не виявлено ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації, але надмірна кількість текстових запозичень та/або наявність типових розрахунків не дозволяють прийняти рішення про оригінальність та самостійність її виконання. Роботу направити на доопрацювання.

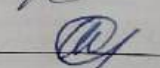
У роботі виявлено ознаки плагіату та/або текстових маніпуляцій як спроб укриття плагіату, фабрикації, фальсифікації, що суперечить вимогам законодавства та нормам академічної доброчесності. Робота до захисту не приймається.

Експертна комісія:

Зянько В.В., зав. кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

 (підпис)

Ткачук Л.М., доцент кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

 (підпис)

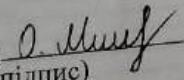
Особа, відповідальна за перевірку (підпис)

Зянько В.В.
(прізвище, ініціали)

З висновком експертної комісії ознайомлений(-на)

Керівник (підпис)

Руда Л.П., доцент кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

Здобувач (підпис)

Остапчук М.В.
(прізвище, ініціали)

Додаток Г

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

**УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
(на прикладі приватного акціонерного товариства «Вінницький
олійножировий комбінат»)**

Таблиця 1.1. – Систематизація підходів до визначення поняття
«ділова активність»

Автор	Визначення поняття
В.В Ковальов	Поняття «ділова активність» фокусується на значенні двох окремих термінів — «діло» та «активність». У економічному контексті «діло» розглядається як діяльність, а для промислового підприємства під «ділом» часто розуміють процес, що стосується виробництва і продажу продукції.
В. О. Мец	Ділова активність вказує на зусилля, які підприємство робить для виходу на ринки товарів, праці та капіталу. В аналізі фінансової та господарської діяльності цей термін застосовується для оцінки поточної виробничої та торговельної діяльності підприємства.
Ю.С.Цал-Цалко	Ділова активність підприємства визначається через внутрішню та зовнішню ефективність. Внутрішня ефективність досягається шляхом ефективної організації господарських процесів, а зовнішня – через оптимальне представлення асортименту товарів, продукції, робіт і послуг. Що стосується напрямків діяльності підприємства, то виділяють дві концепції: маркетингову, що орієнтована на потреби ринку, і технологічну, яка ґрунтується на інноваційних можливостях.
О. А. Гарасюк	Ділова активність підприємства визначається за допомогою комплексу кількісних і якісних характеристик, серед яких є збільшення економічного потенціалу компанії, обсяги експортних поставок, репутація підприємства, а також його внесок у соціальні та екологічні ініціативи.
Е. И. Шохина	Ділова активність означає, як результативно управлінці застосовують ресурси, надані їм власниками підприємства.
А. Г. Загородній	«Ділова активність» – це реальні, ініціативні та результативні кроки підприємців, бізнесових організацій і ділових осіб, які спрямовані на досягнення позитивних результатів у сфері підприємництва, в результаті чого виконуються визначені завдання та заплановані дії.
О. В. Мясникова	Ділову активність можна описати як набір зусиль працівників підприємства, які під впливом визначеного рівня мотивації спрямовані на збільшення оборотності поточних активів, що формуються під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів виробничого процесу, а також розвитку соціально-економічної інфраструктури в регіоні.

Таблиця 1.2 – Класифікація ділової активності [5]

Класифікаційна ознака	Види ділової активності
Рівень охоплення	Національний Регіональний Галузевий Господарський
Рівень оцінки об'єкту	Організаційний Фінансово-кредитний Обліковий Матеріальний Інвестиційний Маркетинговий Логістичний
Етап життєвого циклу	Створення Зростання Зрілість Спад
Сфера діяльності	Внутрішня Зовнішня
Часова характеристика	Поточна Прогнозна
Спрямованість	Місцева Інтегральна
Горизонт планування	Тактична Стратегічна

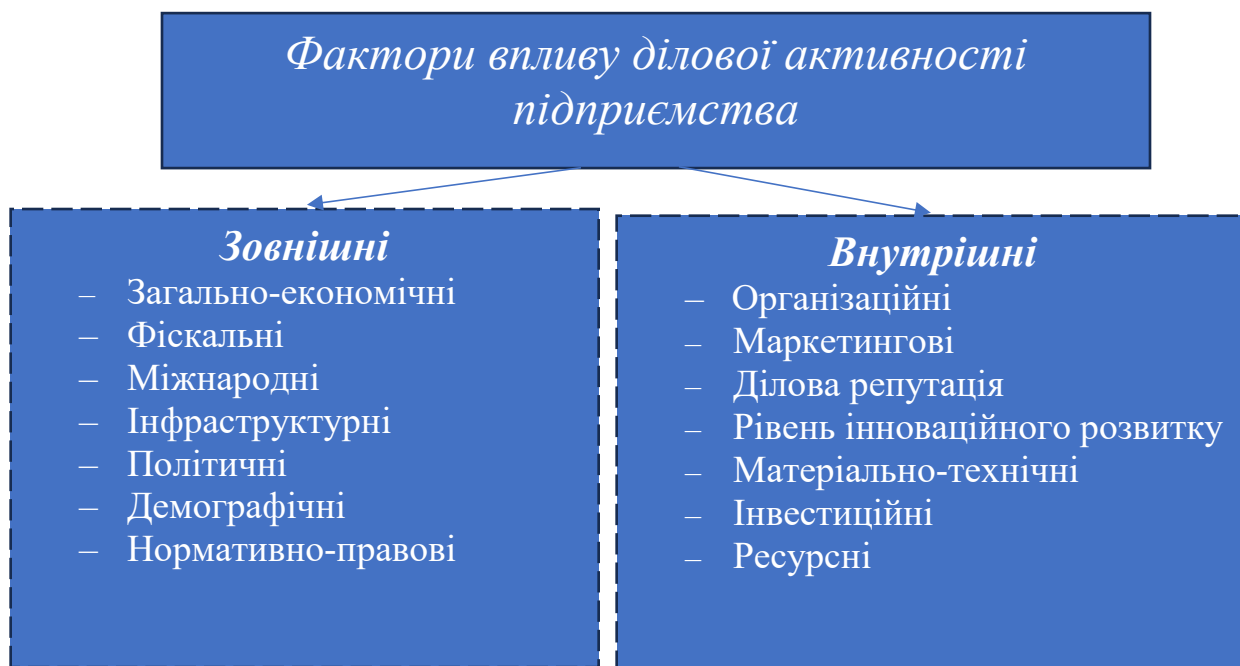

Рисунок 1.1 – Фактори впливу ділової активності підприємства

Рис. 1.2. Характерні ознаки ділової активності підприємства

Таблиця 1.3. Система показників для оцінки ділової активності підприємства

Показники динаміки кількісних змін	Показники використання активів та капіталу
9. Чистий дохід від реалізації продукції 10. Валовий прибуток 11. Чистий прибуток 12. Собівартість продукції 13. Число працівників 14. Приріст валюти балансу 15. Приріст власного капіталу 16. Обсяг фактичних інвестицій	1. Рентабельність капіталу 2. Рентабельність готової продукції 3. Продуктивність праці 4. Заробітна плата персоналу 5. Фондовіддача 6. Максимальний рівень витрат 7. Рентабельність фактичних інвестицій

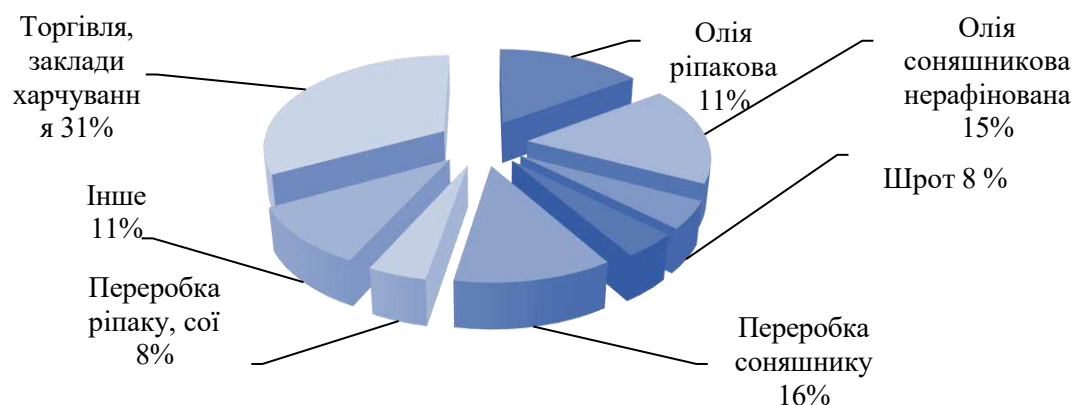

Рис. 2.1 Загальна структура виробництва основних видів продукції і послуг ПрАТ «Вінницький ОЖК» у 2023 році, %

Таблиця 2.2 – Аналіз фінансових результатів підприємства ПрАТ
«Вінницький ОЖК»

Показники, тис.грн	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення	Відносне Відхилення %
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)	1801010	759509	-1041501	-57,1
2. Валовий прибуток (збиток)	481556	- 36 185	-517747	-107,6
3.Інші операційні доходи	184252	100448	-83804	-45,4
4. Собівартість реалізованої продукції	1319454	795694	-523760	-39,7
5.Адміністративні витрати	68864	74373	5509	7,98
6.Витрати на збут	190184	669	-189515	-99,5
7.Інші операційні витрати	160413	101908	-58505	-36,5
8.Інші фінансові доходи	16722	477	-16245	-97
9.Фінансові витрати	159444	330	-159114	-99,7
10.Чистий прибуток (збиток)	246347	-112687	-359034	-145
11. Матеріальні затрати	619938	527484	-92454	-14,9
12.Витрати на оплату праці	172125	196851	24726	14,5
13. Відрахування на соціальні заходи	36957	42081	5124	13,8
14. Амортизація	163 370	114919	-48451	-29,6
15.Чисельність персоналу, осіб.	691	703	12	1,74

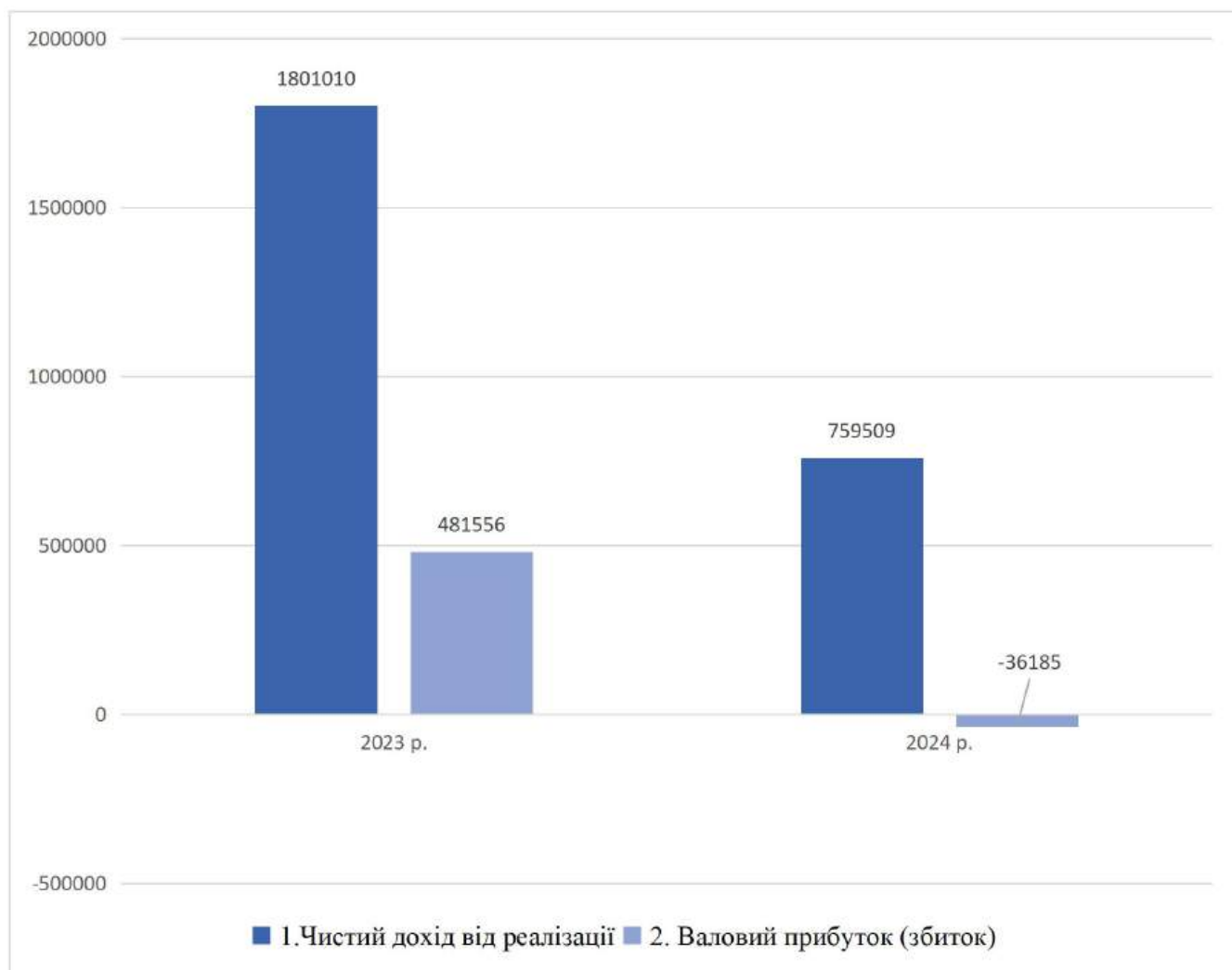

Рис. 2.2. Динаміка показників валового прибутку та виручки від реалізації продукції ПрАТ «Вінницький ОЖК» за 2023-2024 рр.

Таблиця 2.5 - Показники ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення
1. Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,22	-0,32
2. Коефіцієнт оборотності запасів	19,67	12,45	-7,22
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,42	3,88	-4,54
4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	43,27	35,8	-7,47
5. Коефіцієнт оборотності готової продукції	4398,1	3102	-1296
6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,00	0,33	-0,67
7. Тривалість обігу готової продукції	0,08	0,12	0,04
8. Коефіцієнт періоду обороту запасів	18,55	29,33	10,78

Таблиця 3.1 Чинники підвищення рівня ділової активності ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Чинники	Характеристика
Покращення рівня якості роботи співробітників.	Здійснюється через підтримку трудової дисципліни, рівень професійних навичок і мотивації працівників, що сприяє зростанню їх ініціативності та продуктивності.
Збільшення різноманітності та покращення якості випущеної продукції.	Сприяє збільшенню попиту на продукцію підприємства, залученню нових клієнтів і постачальників.
Оптимізація організації виробничих процесів та управлінської діяльності	Дозволяє скоротити час виробничого процесу, зменшити витрати на виробництво та збільшити оборотність активів.
Раціональне використання матеріальних ресурсів.	Це ґрунтується на зменшенні відходів та нормуванні розмірів запасів, відображаючи використання передових технологій у виробництві, що призводить до зниження собівартості продукції та зростання доходу.
Моніторинг руху фінансових потоків компанії.	Дозволяє досягти оптимального балансу між використанням власних і позикових коштів підприємства, підвищуючи його прибутковість і ліквідність.
Ефективне використання основних виробничих фондів.	Відображає рівень технічного оснащення підприємства, своєчасне обслуговування та оновлення основних засобів.
Максимізація ефективності використання залучених коштів.	Оцінює рівень і ефективність використання позикових коштів, а також здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання.
Впровадження маркетингових інновацій та використання конкурентних переваг.	Дозволяє розширити обсяги продажу та ринок збуту, підвищуючи конкурентоспроможність компанії та її здатність до зовнішньої торгівлі

Таблиця 3.2 – Матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Сильні сторони	Слабкі сторони
7. Багатопрофільна діяльність: переробка трьох основних олійних культур – соняшнику, ріпаку, сої. 8. Потужності зосереджені на єдиній території площею 20,8 га — централізація логістики. 9. Частина великої промислової групи ViOil — можливість синергії. 10. Сильна виробнича база: понад 45 структурних підрозділів. 11. Реалізація безвідходної технології та екологічна політика. 12. Орієнтація на експорт та співпраця з міжнародними партнерами.	6. Різке зменшення виручки від реалізації продукції у 2024 році (падіння на 57,1%). 7. Отримано чистий збиток у 2024 році (-112,7 млн грн проти прибутку у 2023 році). 8. Зниження валового прибутку до від’ємного значення — збитки свідчать про неефективну операційну діяльність. 9. Висока частка адміністративних витрат, що зросли на 7,98% попри зниження прибутковості. 10. Значне падіння інших фінансових і операційних доходів (на 45–97%).
Можливості	Загрози
5. Модернізація приймального комплексу та збільшення виробництва продукції. 6. Підвищення попиту на рослинні олії на міжнародному ринку. 7. Інвестиційні програми (нове вагове обладнання, енергозбереження). 8. Диверсифікація асортименту та розширення послуг (логістика, маркетинг, переробка).	5. Військовий стан в Україні — дестабілізація логістики, закупівель та ринків. 6. Імпортна конкуренція та коливання цін на сировину. 7. Зростання собівартості продукції та нестабільність ринку енергоносіїв. 8. Високі фінансові ризики через зниження платоспроможності.

Таблиця 3.3. Стратегічні напрями та рекомендації за результатами SWOT-аналізу ПрАТ «Вінницький ОЖК»

Стратегічний напрям	Рекомендації
1. Модернізація виробничої бази	Потрібно інвестувати в оновлення обладнання, модернізацію приймального комплексу та впровадження енергоефективних технологій.
2. Оптимізація витрат і підвищення ефективності	Провести аудит витрат, скоротити непрофільні витрати, запровадити Lean-підходи у виробництві.
3. Диверсифікація продуктової лінійки	Розширити асортимент продукції, запропонувати нові види послуг (логістика, маркетинг, переробка).
4. Розширення присутності на міжнародних ринках	Активізувати маркетинг за кордоном, шукати нові канали збуту, укладати прямі контракти.
5. Управління ризиками та гнучке планування	Розробити альтернативні логістичні маршрути, забезпечити резервні джерела постачання сировини.
6. Залучення інвестицій і розвиток партнерств	Доцільно знайти зовнішнє фінансування модернізаційних проєктів та стратегічних партнерів, зокрема за кордоном.